

δηλ. χωρίς να τὸ νοιώσῃ. Ἀπ' τ' ἄλλο μέρος, μα-
θαίνει ἀνάγνωσι Μόλις κατακτήσῃ τὸ μυστικὸ τῆς
ἀναγνώσεως, τοῦ παρουσιάζεται μέσα στὸ βιβλίο ἐ-
κεῖνος ὁ ἴδιος κόσμος ποὺ γνώρισε πρὶν μὲ τὸ αὐτί.
Ἀπ' τὴ στιγμή αὐτὴ τὸ παιδί κατέχει τὴ βάση
τῆς σχολικῆς γλώσσας, δηλ. ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς
γλώσσας ποὺ σχετίζεται μὲ τὸ φυσικὸ βίον, ποὺ ἀ-
ποτελεῖ τὸν κοινὸ διάλογο, μέρος τὸ ὁποῖο, καθὼς
ξέρουμε, περιέχει ὅλο τὸ τυπικὸ τῆς γλώσσας καὶ
ἀντιπροσωπεύει πιστὰ τὸ πνεῦμα τῆς. Ἀργότερα
θὰ μάθῃ καὶ τὴ γραμματικὴ τῆς : πρῶτα θὰ μάθῃ
νὰ μιλήτῃ τῇ γλώσσᾳ καὶ ὕστερα θὰ οπουδάσῃ τὴ γραμ-
ματικὴ τῆς.

Στὸ δικό μας σχολεῖο τὸ ὄργανο τῆς διδασκα-
λίας εἶναι ἡ καθαρεύουσα, ποὺ διαφέρει ἀπ' τὴ μη-
τρικὴ γλώσσα τοῦ παιδιοῦ, καθὼς εἶδαμε, στίς λέ-
ξεις, στοὺς τύπους καὶ τὸ σπουδαιότερο στὸ πνεῦμα,
πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅσο κοινῶς νομίζουμε. Πρέπει
λοιπὸν τὸ παιδί νὰ τὴ μάθῃ. Καὶ γιὰ νὰ τὴ μά-
θῃ ἀπὸ ποῦ ἀρχίζει; Ἀπ' τὴν ἀνάγνωσι καὶ ἀπ'
τὴ γραμματικὴ!

Καὶ δὲν μπορεῖ βέβαια ν' ἀρχίσῃ ἀλλοιῶς. Ὅ-
πως μαθαίνουμε μιὰ γλώσσα πρακτικῶς, ἀρχίζουμε
πάντοτε ἀπ' τὸν κοινὸ διάλογο : σήκω, κάθισε, ἔλα
ἐδῶ, βγάλε τὸ καπέλο σου, κτλ. Αὐτὸς θεμελιώνει
μέσα μας τὸ αἶσθημα τῆς γλώσσας. Ἀλλὰ κοινὸς
διάλογος ἴσα ἴσα δὲν ὑπάρχει στὴν καθαρεύουσα.
Ἰδοὺ πῶς μιλεῖ ὁ δάσκαλος : «Ἐλα ἐδῶ, παιδί μου.
Τί εἶν' αὐτά; Δέ μου λές; Τί σοῦ ἔχω πει νὰ κά-
μῃς; Δέ σοῦ ἔκαμα καὶ ἄλλοτε τὴν παρατήρησι(ν),
ὅτι δὲν πρέπει νὰ περνῇς τὸν καιρὸ σου μὲ τίς ζω-
γραφίαις, γιὰ νὰ ἔρχῃς μελετημένος; Τὰ μάτια σου
τέσσερα, καὶ μένεις! Ὁὐ φῆς κανόνι εἰς τὰς ἐξετά-
σεις, ποὺ θὰ εἶναι ὅλο δικό σου».

Ποτέ του δὲν εἶπε τὰ ἐξῆς, ποὺ εἶναι πιστὴ
μετάφρασι τῶν ἀνωτέρω, δίχως καμμιά ὑπερβολή,
στὴ γλώσσᾳ ποὺ διδάσκει : «Ἐλθέ ἐνθάδε, παῖ.
Ποῖα εἰσὶ ταῦτα; Δὲν μοὶ λέγεις; Τί σοῦ ἔχω εἶπει
νὰ ποιήσῃς; Δὲν σοὶ ἐποησάμην καὶ ἄλλοτε τὴν
παρατήρησιν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ διέρχῃς τὸν χρό-
νον σου μὲ τὰς ζωγραφίαις, ἵνα ἔρχῃς μελετημέ-
νος; Τοὺς ὀρθολογισμοὺς σου τέσσαρας, δυστυχῆς! Ὁὐ
φάγῃς τηλεβόλον κατὰ τὰς ἐξετάσεις, ὅπερ θὰ εἶναι
ἐλόκληρον σόν».

Ἰδοὺ καὶ ἄλλα κομμάτια ἀπ' τὴν ὁμιλίαν τοῦ
δασκάλου. Πρόσεξε ἐδῶ, σοῦ λέγω. Θὰ τίς φῆς.
Κάθησε φρόνιμα. Σέβου'τα. Γράψε το. Κράτει ἴσια

τὴν πέννα. Βούτησε. Ἔτσι θὰ τὸ κάμῃς. Ἀρχίσεις
νὰ γράφῃς; Τρέξε τώρα, παῖξε. Νὰ πάρῃς δυὸ κόλ-
λες χαρτί.

Καὶ οἱ τοῖχοι τοῦ σχολείου μποροῦν νὰ πάρουν
ὅρκο ὅτι δὲν ἄκουσαν ποτέ τους τὰ ἐξῆς : «Πρόσεξον
ἐνταῦθα σοὶ λέγω. Θὰ τὰς φάγῃς. Κάθισον φρονίμως.
Σβέσον αὐτά. Γράψον αὐτὸ Κράτει εὐθέως τὴν γρα-
φίδα. Ἐμβάπτισον (βούτησον). Οὕτω θὰ τὸ ποιή-
σῃς. Ἡρξω γράψων; Τρέξον (δράμε) νῦν παῖξον. Νὰ
λάβῃς δύο κόλλας χαρτοῦ».

Τὸ ἀποτέλεσμα : Τὸ παιδί δὲν ἀποκτᾷ τὸ αἶ-
σθημα τῆς καινούριας γλώσσας. Δηλαδή τοῦ λεί-
πει τὸ θεμέλιό τῆς, ὁ μόνος βέβαιος ὁδηγὸς γιὰ τὴ
χρῆσιν τῆς, ὁ μυστικὸς ἐκεῖνος σύμβουλος ποὺ καθε-
ταί μέσα μας καὶ ποὺ μᾶς δείχνει ποῖα λέξη θὰ
βάλουμε σὲ κάθε περίστασι καὶ μὲ τί μορφὴν θὰ τὴ
βάλουμε. Θέλει νὰ ἐκφράσῃ μιὰ σκέψιν, θέλει νὰ πε-
ριγράψῃ κάτι, καὶ βρίσκειται μετέωρο. Ἀπ' τὸ ἓν
μέρος εἶναι γκρεμνός, ἀπ' τ' ἄλλο βουνό. Ἀπ' τὸ
ἓνα μέρος τὸ κρατεῖ ἡ τρομάρα μὴν πέσῃ στὴ χυ-
δαιότητα, ἀπ' τὸ ἄλλο ἔχει μιὰ γλώσσα ἀνύπαρκτη
δὲν τὴν ξέρει, δὲν τὴν εἶδε, δὲν τὴν ἄκουσε δὲν τοῦ
τὴ μαθαίνει κανεὶς. Ἐνα μόνον καταλαβαίνει, ὅτι ὁ-
φείλει κάθε πρᾶγμα νὰ τὸ λέγῃ ἀλλοιῶς, παρὰ
ὅπως εἶναι φυσικόν.

Ὅριστε νὰ τὸ παρακολουθήσουμε στὰ ἀκροβατι-
κά του γυμνάσια ἀνάμεσα στὸ γκρεμνὸ καὶ στὸ βου-
νό. Ἰδοὺ μερικὰ στιγμιότυπα παρμένα ἀπ' τὴν προ-
φορικὴ καὶ τὴ γραπτὴ εξέτασι μαθητῶν ἐλληνικοῦ
σχολείου :

«Ὁ μὲν ἄρης ἔλαφος ἔχει κέρατα, ἡ δὲ θήλη...»
«Ἡ μὲν βακτριανὴ κάμηλος ἔχει δύο ὕβους, ἡ δὲ ἁ-
ριανὴ ἓν ὕβους» αὐτὸς ὁ ὕβους....»

Ἡ κεφαλὴ εἶναι ἐπίμηκες, ἔχει δὲ εἰς ἑκάστον
ποῦς.....»

«....διὰ τὴν βασιλόπαις....»

«....ἡ ψευδὴ μήτηρ τὴν ἀληθὴ μήτηρ....».

«Ἐπειδὴ δὲν ἠμπορώμεν....»

«Τὰ ζῶα ταῦτα ἀγαποῦσι....»

«Τὸ δένδρον ἐξάγει φύλλα...»

«Τὸ πρόβατον παράγει ἔριον, μαλλιά, γάλα....»

«Ἡ Ἀφρικὴ παράγει ἐλεφαντόδοντος».

«Διὰ τοῦ βους ἀροτριῶμεν».

«Αὐτὸς ὁ ἰχθὺς ἔχει μιὰ κύστι πλῆρη ἀήρ».

«Ἐρῶ. «Τί ἔχει αὐτὴ ἡ κύστις;»

«Ἀπὸ κρ. «Ἀήρ».

«Βασιλεὺς τῆς Δανίας εἶναι ὁ πατὴρ τοῦ ἡμετέρου
ἡμῶν Βασιλέως».

«Ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας εἶναι ὁ ἡμέτερος πατὴρ
τοῦ Βασιλέως μας Γεωργίου».

«Δύο χιλιάδαι ὀκτάδαι».

«Ἡ ἀνωσις εἶναι μεγαλειτέρα ἐκ τοῦ βάρους».

«Υἄλινος σωλὴν συγκείμενος ἐξ ὕδατος».

«Ὁ χυμὸς εἶναι δύο εἰδῶν, ὁ ἀνίων καὶ ὁ κατίων».

«Διαιρούμεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ».

«Πολλαπλασιαζόμεν διὰ τὸν ἴδιον ἀριθμόν».

«Ἐχει ὄστρακα τιτανόδρους».

«Ἐχει ἀγκαθας».

«Ὁ μοχλὸς εἶναι ράβδος ἀπὸ ξύλου....»

«Ὁ ὀκτάπους εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ἠγχευομένους
αὐτόν» (τοῖς νηχομένοις λέει τὸ βιβλίον).

Ἡ κατάστασις αὐτὴ ὀδηγεῖ ἴσια στὴν ἀποστή-
θησι. Γιὰ νὰ βγῇ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀδιέξοδο ὁ μαθητὴς
μία μόνη πόρτα ὑπάρχει καὶ γλήγορα τὸ ἐνστικτὸ
τοῦ θὰ τὸν ὀδηγήσῃ γιὰ νὰ τὴν εὑρῇ. Ἀλλὰ σωτη-
ρία δὲν ὑπάρχει· πρέπει νὰ τὴ μάθῃ ἀπ' ἑξῶ.

Ἀλλὰ ἡ ἀποστήθησι δὲν ἔχει μόνον τὴν ἄμεση
συνέπειαν ὅτι ὁ μαθητὴς δὲ μαθαίνει ἐκεῖνο ποὺ πρί-
πει νὰ μάθῃ σήμερον· ἔχει μιὰ μακρυνότερη καὶ γε-
νικώτερη καὶ βαρύτερη συνέπειαν, ὅτι γίνεται συνή-
θεια καὶ μπαίνει μέσα στὸ εἶναι τοῦ καὶ δὲν τὸν ἀ-
φίνει πιά. Καὶ γίνεται ἐπιπόλαιος, γιὰτὶ στὴν πρὶ
κρίσιν περὶ τοῦ ἀνατροφῆς τοῦ ἀπορρόφησε αὐτὸ
τὸ δηλητήριον, ποὺ τὸν ἐδίδασκε νὰ προσέχῃ στὸν ἥχο
τῶν ῥάσεων. Γι' αὐτὸ ὕστερα, στὴν ἐποχὴ ὅπου
δημιουργομένως τὴν καταλαβαίνει πιά τὴν καθαρεύ-
ουσα, σὺς λέει π. χ. ὅτι «εἰδικὸν βάρος ἐνός σώμα-
τος λέγεται τὸ βάρος ὕδατος ἀπεσταγμένου καὶ θερ-
μοκρασίας 4 βαθμῶν». Γιὰτὶ ἀπ' τὸν ἥρισμό τοῦ εἰ-
δικοῦ βάρους αὐτὸς οἱ λέξεις κουδουνίζουν περισσότε-
ρο, καὶ αὐτὸς τώρα πιά εἶναι ὁ ἀνθρώπος ποὺ προσέ-
χει σ' ἐκεῖνα ποὺ κουδουνίζουν. Τοῦ κακοῦ ζητεῖτε
νὰ τὸν διορθώσετε. Εἶναι πολὺ ἀργά· ἡ ἀνατροφὴ
τοῦ ἔχει γίνει πιά. Τὴν αἰτία τοῦ κακοῦ μὴν τὴ ζη-
τεῖτε στὸ παρόν. Ὁ πᾶτε πίσω νὰ τὴν εὑρετε. Τὸ
κακὸ γεννήθηκε τὸν καιρὸ ποὺ ὑποχρεώνατε δέκα
χρονῶν παιδί νὰ διαβάζῃ πρᾶγματα ποὺ μόνον ἀπ'
ἑξῶ μπορούσε νὰ τὰ μάθῃ :

«εὐπρηστοὶ ὕλαι»

«νήχεται κατ' ὤσεις πρὸς τὰ ὀπισθεν»

«πρόσκειται τῇ κόρῃ ἐκ τῶν ἑσῶ».

«πρὸς τοῖς πνεύμασιν ἔχει καὶ βράγχια».

«αἱ κόγχαι εἶναι ἐγγίγγλυμοι».

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Ὁ Ἀντρέας ποὺ στεκότανε κοντὰ τῆς, σὰ νὰ
τὸν νοιώθε ἀμίλητα τί γινότανε στὰ στήθια τῆς φτω-
χοπούλας. Ἦθ' ὠροῦσε καὶ νόμιζε πῶς ὠροῦσε κά-
ποιο θησαυρὸν τοῦ, κανένα του κελποῦρι, κανένα
βρέσιμό του πολύτιμο, ποὺ κατάρθωσε νὰ τὸ ξεπρο-
βγάλλῃ ἀπὸ τὰ βάθια τοῦ ὠκεανοῦ, σὰν τὴ θαμμένην
τοῦ τὴν ἀγάπη. γιὰ νὰ τὴ φέρῃ καὶ πάλε στὴν ἀ-
πανωσιὰ τῆς γῆς. Γιὰ τοῦτο τὴν πρόσεχε τόσο καὶ
τόσο· γιὰ τοῦτο, κίνημα καὶ βῆμα δὲν τὴν ἄφινε νὰ
κάμῃ μοναχὴ τῆς, μήπως πάθῃ, ἂν ἔλειπε ἀπὸ κον-
τὰ τῆς, ἂς εἶναι καὶ μιὰ στιμούλα, μήπως τοῦ ξε-
φύγῃ. Μιὰ μέρα ποὺ ἐργαζότανε στὸ σπουδαστήρι-
ον τοῦ Ἀντρέας, ἄξαφνα τοῦ φάνηκε ἀπὸ τὸ παρα-
θύρι τοῦ τοῦ ἀνοιχτό, πῶς στάκκουμπηστήρι κάτω,

τίποτα δὲν ἄκουγε. Πετᾶχτηκε. Ἰὺρεψε παντοῦ.
Τὴ βρῆκε στὸ τέλος, ἄφου καταλαβε ποῦ θὰ τρά-
βηξε ἡ κοπέλλα. Γιὰ νὰ μπῇς στὸ περιβόλι, ἔπρεπε
πρῶτα νὰ περάσῃς ἀπὸ μιὰ ὁμορφὴν δειντοσκαπτικὴ ἀλ-
λέα ποὺ ἔπινε στὸ δρόμο. Μικρὸς ἀνήφορος καὶ
γλήγορα ἔφτανε σὲ μιὰ πόρτα ξύλινη, παράλληλη
μὲ τὸ πλερὸν τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἀντικρινὴ στὴν ταρα-
τσα. Λοιπὸν ὅταν ἐβγαίνει ἀπὸ τὰ κκουμπηστήρι,
τραβούσε ἴσια στὴν πόρτα, καὶ τόντις ἡ Κατινούλα
συχνὰ περπατοῦσε στὴν ἀλλέα, κατέβαινε, πήγαινε
στὰ πλαγινὰ τὰ χωράφια, νὰ ξαναδῇ τοὺς φίλους
τοὺς παλιούς καὶ ἀναγάλλιαζε ποὺ τοῦ ἔβλεπε, τὸν
καθῆνανε σκυμμένο στὴν ἀγορικὴ τοῦ τὴ δουλειᾶ,
ἐνῶ κόντεψε πέσει νὰ μὴν ξαναγρικτήσῃ τῆς πατρί-
δας τῇ λαλιά. Ἐκεῖ ἔτρεξε ὁ Ἀντρέας. Μὰ ἡ κυ-
ρία Κατινούλα ἐκεῖ δὲν εἶτανε. Ὑστερὶς ἀπὸ τὸ πρό-
γεμα, ἔτσι, στὰ καλὰ καθούμενα, τῆς ἔστρεψε νὰ
πάῃ ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τῆς ἀλλέας, σ' ἓνα πανώριον,
πυκνόνυχον ἐλάχιστον ρουμανάκι γεμάτον κουκουνα-
ριές. Ἀγνάντια καὶ ἡ πόρτα τοῦ περιβολιοῦ, μὰ σὰν
ἐρχότανε ἀπὸ τὸ σπῆτι, ἀπὸ τὸ φῶς, ψυχὴ δὲν ξε-
σκέπαζες μέσα σὲ τέτοια πῆχτρα. Βυθισμένη στὸ
νεῖρό τῆς τὸ χωριανόν, ἡ Κατινούλα μας εἶχε κρυ-
φὰ μὲ τὰ γνωστά τῆς τὰ δέντρα. Τάφτανά της

τεντωμένα. Παραξενή, ψιλή, ἀταίριαχτη μουσικὴ
ἐπαίξε στὸ ρουμανάκι τὸ μαγικόν. Οἱ μῆγες οἱ κα-
λοκαιρινές, ποὺ χορεύανε στὸν ἀέρα, τὰ πουλάκια
ποὺ πηδοῦσανε στὰ κλαριά, σμίγανε τὸ ψιθύριμά
τους καὶ ἡ Κατινούλα προσπαθοῦσε νὰ ξεδιαλύνῃ τὸ
τραγοῦδι τοῦ καθενός. Τὴ ζύγωσε ὁ Ἀντρέας. Ἡ-
σύχασε. Τὸ ξέθαβρό της τὸ μάτι τὸν κοίταζε ἡμε-
ρα καὶ γελαστά. Τοῦ εἶπε νὰ βάλῃ τάφτι τοῦ καὶ ὁ
ἴδιος, γιὰτὶ, λέει, τὰ πουλάκια τὰ νεογέννητα εἶναι
τόσο δειλά καὶ ἄμαθα στὸ κελάδημα, ποὺ καὶ οἱ μῆ-
γες κοντέβουνε νὰ τὰ ξεπεράσουνε στὴ φωνή. Κ' ἔ-
τσι, ξέγνοιαστοι πιά καὶ οἱ δύο τους, ἐκεῖνος ποὺ τα-
ράχτηκε ἄδικα, ἐκεῖνη ποὺ δὲν τὴ μαλλωσε ὁ ἀφέν-
της, μέινανε ἀκόμη λίγη ὥρα, προτοῦ γυρίσουνε, καὶ
κουβεντιάσανε γλυκά, στὸ μυστικὸ τὸ ρουμανάκι, ὁ
Ἀντρέας καὶ ἡ Κατινούλα.

Τὰ νιογέννητα πουλάκια, οἱ μῆγες οἱ καλοκαι-
ρινές, ἴσως ἔχουνε πάλε πρὶ ἐφοκλονόητο τραγοῦδι
ἀπὸ τὴν καρδίαν τῆς Κατινούλας, καὶ ἴσως ἡ ξέθαβ-
ματιὰ της δὲ σὺ ἔδινε καμιά ἰδέαν γιὰ τὸ τί γινό-
τανε μέσα της. Βολετό δὲν εἶναι νὰ ξεδιαλύνῃς τί
ἐννοιωθε τὸ ἀπλοῖκόν καὶ τὸ περίπλοκόν τὸ κοῖται μας
γιὰ τὸν Ἀντρέα. Τὰ ψυχολογικά της δὲν εἶναι ὅ-
πως τὰ φαντάζεται κανένας. Πλάσμα περίεργον ἡ

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὲ 228 φύλλο.

«έγγχεουσιν ὑγρόν τι, ἅμα δὲ ἀποθέτουσι καὶ τὰ ὡά των». (Τὸ παιδί περιμένει : ἅμα ἀποθέσουν τὰ ὡά των, τί κάνουν ὕστερα ;)

«χρησιμεύει πρὸς ἀφὴν πυρός».

«τὰ ὡά αὐτοῦ εἶναι μέγιστα ὡς πῖσα». (Τὸ παιδί σκέπτεται πὼς ἤθελε ἴσως νὰ πῇ μαῦρα ὡς πῖσα).

«τοῦ 4/5 δὲ σχηματισθέντος ἐκ τῆς μονάδος, λεφθέντος τοῦ πέμπτου αὐτῆς τετρακτῆς...»

«Δεδομένων δύο συμμιγῶν, ὧν ὁ ἕτερος (π. χ. ὁ β') εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ ἑτέρου (τοῦ α'), πρὸς εὔρεσι, τῆς τιμῆς τῆς ἀντιστοιχοῦσας εἰς τὴν μονάδα οἷας, δῆποτε ὑποδιαίρεσως τοῦ ἑτέρου τούτου (τοῦ α'), διαίρουμεν τὸν συμμιγῆ (β'), ὅστις εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ ἑτέρου α'), διὰ τοῦ ἑτέρου τούτου (α')...».

«Ὅλα αὐτὰ τὰ διχάντια εἶναι ἀπὸ διδακτικὰ βιβλία ἐγκεκριμένα Καὶ ὕστερα μιλοῦμε —συγγνώμη γιὰ τίς βκρίες ἐκφράσεις — μιλοῦμε γιὰ παιδαγωγική ! Κωρίς νὰ εἶναι κινεῖς παιδαγωγός, καταλαβαίνει ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἀγωγή παιδιῶν μὲ γλῶσσα ἀμίλητη. Καὶ καταλαβαίνει ἀκόμη, ὅτι τὸ παιδί σπουδάζει ἀριθμητικὴ γιὰ νὰ μάθῃ ἀριθμητική, σπουδάζει ἱστορία γιὰ νὰ μάθῃ ἱστορία, καὶ ὅτι τὸ καθένα ἀπ' τὰ μαθήματα ἔχει δικό του σκοπὸ, καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸ ἡ παιδαγωγικὴ νὰ παραγγέλλῃ νὰ μεταχειρίζομαστε τὰ δικροῦ μαθήματα ὡς ὄργανα γιὰ νὰ διδάξουμε γλῶσσα.

Πάσχουμε κ' ἐδῶ ἀπὸ περίσσεια σοφίας καὶ ἀπὸ ἑλλειψη παρατηρητικῆς. Εἴμαστε ἀπορροφημένοι ἀπὸ ἓνα κατὰ συνθήκη ἰδανικόν, πού μᾶς ἐμποδίζει νὰ βλέπουμε κάτι πολὺ ἀπλᾶ καὶ φανερό πρᾶγμα.

Οἱ εὐρωπαῖοι σοφοὶ πού μᾶς μεταδίδουν τὰ φῶτα τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης δὲν κἀθησαν βέβαια νὰ ἐξετάσουν τὴ δική μας τὴν περίπτωσιν γιὰ νὰ μᾶς δώσουν τίς ἀνάλογες παραγγέλεις. Προϋποθέτουν πάντοτε οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἓνας πού σπουδάζει μιὰ ἐπιστήμην, ὅταν θὰ πᾶ, νὰ τὴν ἐφαρμόσῃ, θὰ κυττάξῃ πρῶτα νὰ ἴδῃ τί συμβαίνει τριγύρω του. Ἀλλὰ εμεῖς δὲ βλέπουμε. Μᾶς ἔχει ζαλίσῃ ἡ φλόγα τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ πῖσαμε ἀπάνω σὰν πεταλοῦδες καὶ καιγόμαστε.

Ἀκούεται καμμιὰ φορὰ καὶ τούτῃ ἡ γνώμη : Τὸ καλύτερον εἶναι νὰ ἀφήσωμεν τὴν γλῶσσαν νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν φυσικὴν τῆς ἐξέλιξιν, νὰ μὴ τὴν σύρωμεν οὔτε πρὸς τὸ ἓν μέρος οὔτε πρὸς τὸ ἕτερον. Ὁμορφὴ γνώμη. Μονάχα νὰ μὴ λησμονοῦμε ὅτι ἂν θὰ τὴν ἐφαρμόσουμε, ἡ πρώτη μας δουλιὰ θὰ εἶναι νὰ κλείσουμε τὰ σχολεῖα. Γιατί ὁ πόλεμος πού γίνεται

ἐκεῖ μέσα ἐναντίον κάθε ζωντανοῦ γλωσσικοῦ στοιχείου δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ λέγεται ἐξέλιξις φυσική. Ἀκαμάτης στὴ γλῶσσα τοῦ ἔθνους σημαίνει ἐμπέτης· στὴν «φυσικὴν ἐξέλιξιν» τοῦ σχολείου ἀκάματος σημαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Ἀμα θὰ πῇ ἅμα· στὸ σχολεῖο θὰ πῇ συγχρόνως.

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΙΣΑΓΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ

ΜΙΑ ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Μακριά, μέσα στοῦ μέλλοντος τὴν ἄφραστη τροχάλα, βλέπω κεφάλι φαλακρὸ κάποιου σοφοῦ σκυμμένου. Μπρὸς, τὸ παιδί του σαρταρῆ, μουνγκρίζει μέσα στὸ αἷμα, κ' ἐκεῖνος, ἀδιάφορος, σκίζει μυαλό καὶ νεῦρα.

— Δὲν εἶναι κρέμα ; τὸν ρωτᾷ. — Γιατί ; Γιὰ μιὰν ἀλήθεια, λίγων κντάρων συντροφιά πού θὰ χωρίσῃ ὁ χάρος γιατί νὰ μὴ χωρίσω ἐγώ ; — Κι ἂν σοῦ ξεφύγῃ ἡ ἀλήθεια ; — Θὰ πῶ πὼς εἶναι πείραμα πού μοῦ κοσίζει λόγο.

Α. ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΣ

ΣΤΟΝ ΑΥΛΟΓΥΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

— Γιὰ ἓνα λιανοτράγουδο.

— Δεξικά ὁλοι τους !

Καλοκαιρινὸ ἡλιοδασίλεμα, ἀπανεμιὰ. Τὸ πολέμικὸ καρδί, τὸ ἱστορικὸ μας μπρίκι, πού δὲν τοῦ λερώθηκε ποτὲ ἡ καθάρια κουβέρτα ἀπὸ σκόνῃ καρβούνων, μὴδὲ τοῦ μόλεψε τὸν ποιητικὸν ἀέρα ἡ σεντίνα τῆς μηχανῆς, ἀπκλισάλευε ἀραγμένο στὸ Φάληρο, ἀρρόδο. Ὅλη μέρα εἶχε ἀκονίσει τὸ πέλαγο μὲ ναῦτες τῆς Ὀωρηχτῆς Μοίρας, γιὰ νὰ κάνουν κι αὐτοὶ γυμνάσια ἀκρίμων, καὶ τώρα, μετὰ τὸ δεῖπνο, καρδί καὶ πλήρωμα ἀνέσαιναν ξεκούραστα. Ἀξαφνὰ ἀλλάξε τὸ καμπόυνι· εἶχε προστάξει ὁ ἀξιωματικὸς, καὶ βῆρε ἀδιασκέδαστη. Ἐβγινε ὁ κύκλος στὴ στιγμὴ γύρω στὸν τραγουδιστὴ τοῦ καραβιοῦ, τὸν καλλίφωνο ἐπιτυχιοῦχο (ἔτσι τὰ κατὰφερε ἡ δασκαλικὴ σοφία νὰ λήθῃ τὸ νκυτικὸ τὸν «ἐπιτυχιοῦχο» της), κι αὐτὸς, ἀκουμπώντας στὴν ἀρμαδούρα τοῦ τουρκέττου, ἔρχισε τὰ λιανοτράγουδα. Ἐλεγε πρῶτος τὸ τραγούδι, καὶ τὸ ξαναλέγανε οἱ ἄλλοι μὲ βροντερὴ πολυφωνία. Ἦρθε καὶ ἡ σειρά νὰ πῇ τὰ γαπημένο του :

«Θέλω νὰ σὲ ζωγραφίσω στῆς μαίστερας τὸ πηγάδι, νὰ σὲ κάνω μετὰρῶ, γιὰ νὰ μὴ σὲ λησμονῶ».

Τὸ τραγούδισεν κ' οἱ ἄλλοι, αὐτὸς ὅμως ἤθελε νὰ τὸ ξαναπῇ· καὶ γιὰ νὰ μὴν τὸ βαρεθοῦνε τὰ παιδιὰ πού θὰ τᾶκουγαν καὶ δεύτερη φορὰ, ἔκανε μιὰ μικρὴ ἀλλαγὴ· ἔβγαλε τὸ «μεντζαρόλι» καὶ τραγούδισε πὼς θὰ κἀνῃ σκοντραφλόκκο τὴν ἀγαπημένη του, γιὰ νὰ μὴν τὴ λησμονήσῃ. Γέλασαν οἱ ἄλλοι, τοὺς ἔρεσε ἡ ἀλλαγὴ, τὸ βρήκε κι αὐτὸς παιγνίδι, καὶ δὸς του δέκα, δώδεκα φορές τὸ ἴδιο τραγούδι μὲ κινεούρια ἀλλαγὴ· τὴν ἔκαμε καὶ στὰν τζαβέλα τὴν ἀγαπημένη του, καὶ βελαστράλι, τουρκεττίνα, παροκκέττο, σακκοῦδῶ, κοντραμπράτσο, μαντιζέλο, βερδαλάντζα, βερδαμᾶνα, σακκοράφα καὶ ληγαδούρα ἀκόμα. Ἀμα τοῦ κατέθηκε ὅμως νὰ τὴν πῇ καὶ «ποδεῶνα» — εἶχανε ζαλιστῇ τοῦ κακομοίρη ταῦτιά νάκουε δλημερὶς σὲ καθὲ βόλτα τὸ πρόσταγμα «ποδεῶνας ἔπαρον !» — τὸν κκελλῶσαν οἱ ἄλλοι γιὰ τὴν ἑλληνικοῦρα του. Ἀῖντε βρέ !

Λαχτάριζα νὰ μπῶ κ' ἐγὼ στὴν ἀδιασκέδαστη νὰ πᾶω σιμὰ στὸν τραγουδιστὴ, νὰ τοῦ σφυρίξω κ, ἄλλες ἀλλαγὲς πού ἔβλεπα γύρω μου, ὅπου κι ἂν ἔπεφτε τὸ μάτι μου στὸ καρδί. Μὰ ἔλα πού δὲ μ' ἄφηνε ἡ πειθαρχία, ὁ μικρὸς βαθλὸς πού εἶχα κ' ἐγὼ τότε στὸ ναυτικὸ καὶ μὲ κρατοῦσε δεμένο σὰν τὸ μουλάρι, μὴν τύχῃ κι ἀνκατωθῶ οὔτε μὲ τᾶλογα, τοὺς ἀξιωματικούς, οὔτε μὲ τὰ γαιδούρια, τοὺς ναῦτες...

Τὶ νόστιμες ὅμως ἀλλαγὲς καὶ ποικιλίες ἀπὸ παροξύτονα τετρασύλλαβα πού χωροῦτε ἀκόμα ὁ στίχος, ὅλες παρμένες ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ καραβιοῦ, τὴ ζωὴ πού θρέφει καὶ μεγαλώνει καὶ δυναμώνει τόσον κόσμο, ἀπ' ἕκρη σ' ἕκρη τῆς Ρωμιοσύνης !

Ἀρχίζεις ἀπ' τὰ παννιὰ καὶ βρίσκεις τὸ σταυρογάζι, τὸ τσαμαντάλι, τὴν ἀμορόζα, τὴν μπκσογάμπικα, τὴν καρβουνιέρα, τὴν κουρτελάτσα, τὴν σκουπαμάρα. Τραβᾶς στὴν ἀρματωπιὰ μὲ τὸ παραξάρτι, τὸ παταράτσο, τὸ φιλαδούρι, τὸ σκουλαρίκι, τὸ βερδαφόγο, τὸ μπατικουῦλλο, τὸν πασσαδούρο, τὴν βαρδαβέλα, τὴν μπουταφόρα, τὴν καντηλίτσα, τὴν σερακμπούνα, τὸν καπουτσῖνο, τὸ μαραφούντι, τὸ παντερόλι. Πιάνεσαι ἀπὸ τᾶλμπουρα, μὲ τὸ κολομπῖρι, τὸν τεσταμούρο, τὸ ἀλμπορέττο, τὸ κιορμπκστούνι. Πᾶς νὰ ρουντάρης ἢ νὰ σκλάρης κι ἀκούς τὸ ἀργανέλλο, τὸ μανουβέλλο, τὴν μαναβέλλα, τὴν καστανιόλα, τὸν καθοστῖρη, τὸν πεσκαδούρο, τὴν μαρβίλια, τὸ παλαμάρι. Γυρίζεις στὰ σερνάμενα καὶ δένεις τὴν σκλαμάστρα, τὴν πορτογέζα, τὴν μπαρμπαρέσα. Κατεβαίνεις στὴν σκαμπάβια, καὶ βλέπεις

Κατινούλα, πού ποτὲ σου δὲν μπορούσες νὰ μαντέψῃς ἀπαρχῆς πὼς θὰ πάρῃ τὸ ταδε φέριμό σου ἢ τὸν τάδε σου λόγο. Τὰ ἤξερε καὶ βέβαια, καθήμενὰ τὰναμελετοῦσε, τὰνιστοροῦσε μὲ τὸ νῦ της, τὰ χάραιε στὸ μυαλό της· καὶ σὰν εἰκόνες, σὰν κἀδρα χρωμοζῶντα τὰναπερνοῦσε ὡς καὶ τὴ νύχτα στὰ ὄνειρά της, ὅσα ἔκανε γι' ἀφτῇ, ὅσα ξακλουθοῦσε νὰ κἀνῃ ὁ Ἀντρέας. Μὰ τὸ πρῶτο πρῶτο της αἰσθημα, ἓνα βαθί, ἀκατανίκητο σαστισμα. Τᾶχανε. Πὼς εἶναι δυνατό, ἓνας τέτοιος καὶ τόσο ἀφέντης νὰ φροντίζῃ ἔτσι γιὰ ἓνα φτωχόπαιδο, γιὰ ἓνα ὄντο παραιτημένο, γιὰ ἓνα ὄρφανό, πού περπατοῦσε στοὺς δρόμους τῆς Κερμαρίας μὲ τὰ κουρέλλια ; Ὑστερὶς ἀπὸ τὸ σαστισμα ἡ καὶ συντροφικὰ, ὁ θυμός. Θύμωνε μὲ τὸν ἀφέντη, κι ἀλήθεια πολλές φορές ἀνυπομονοῦσε ἡ Κατινούλα, ἔλεγε νὰ τὴν ἀφήσουνε μόνη, νὰ τρώῃ στὰκκουμπιστήρι, νὰ μὴν ἀνεβαίνῃ ὁ Κύριος στὴν κάμερή της κάθε στιγμὴ, νὰ μὴν ἔρχεται στὰ θερμόμετρημα, νὰ μὴν τὴν βασανίζουσε, κ' ἔκλαιε, συχνὰ τὴν πιάνανε καὶ τὰ νῆρα της. Γιατί τᾶχα ; Γιατί νρεπότανε μήπως κι ὁ Κύριος, ὁ λατρεμένος της, ξεπέσῃ, μήπως δὲν τοῦ ἀπομείνῃ καιρὸς νὰ ἐργαστῇ, τώρα πού ἀνάξια τοῦ βράγκου του καὶ τῆς μεγάλης του τῆς δουλειᾶς, καταντῶ-

σε νοσοκόμος μιᾶς τιποτένιας δούλας. Θύμωνε λοιπὸ καὶ χολόσκανε ἀπὸ τὴν περίσσια τῆς τῆ μετριοφροσύνης τῆς γλυκειᾶς, ἐπειδὴ τὸ φυσικὸ της τὸ ζῶντὸ τὴν πῆγαινε συχνὰ στὴν ἀντίθετη ἄκρη ἀπὸ ταπεινὴ κόντεβε νὰ φανῇ ἀφτάδισσα καὶ κάποτε ἀπὸ σέβας μᾶλλον τὸν Ἀντρέα. Συνάμα τὸν φοβότανε κ' ἔτρεμε τὴν ματιὰ του, μὴν τύχῃ κι ἀφτῇ, ἓνα παλαιοκρίτσο, ἓνα σκουπίδι, μιὰ Κερμαριώτισσα, πᾶη καὶ δυσχερεστήσῃ ἓναν Ἀντρέα. Ὁ φόβος πᾶλε κι ὁ θυμός, ἀκόμη κ' ἡ σαστισμάρα, γεννοῦσανε ἄλλο αἰσθημα στὴν ψυχὴ της, τὴν περφηάνεια. Καμάρωνε ἡ Κατινούλα, καμάρωνε πού ἔκαμε γιὰτὸ τὸν ἀφέντη τὸν ἴδιο, καμάρωνε πού μ' ὅλους τοὺς θυμούς της, μὲ τᾶχαμνὸ της τὸ φέριμο — ἐπειδὴ ἔτσι τᾶβλεπε ἡ ἀθῶκ ἡ κοπέλλα, σὰν πολὺ σκούρα, τὰ παραμικρὰ της τὰ ψεγάδια ἢ τὰ ψεγάδια τῆς ἀξέφραστιας· καμάρωνε κωμικὰ κι ἀποροῦσε πὼς δὲν τὴν ἐδιῶχνε, πὼς δὲν τὴν πετοῦσε ὅζω· καμάρωνε κάπως ἀσύνειδὰ της καὶ τὸ φόβο της, καμάρωνε πού ἔτρεμε — ἄδικα, ἔνοεῖται — τὸν Ἀντρέα. Τῆς ἔρεζε νὰ μὴν εἶναι τίποτα μπροστὰ του. Καὶ τόντις, ἂν τὸ καλοζετᾶσαμε, θὰ δοῦμε πὼς καμάρωνοντας ἡ Κατινούλα, τὸ κάτω κάτω, καμάρωνε πάντα της κι ἀποκλειστικὰ τὸν Ἀντρέα. Περφηάνεια δική της

δὲν εἶχε· εἶχε μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸν Κύριο.

Μὰ ἡ περφηάνεια ἐκεῖνη δὲ βστοῦσε ἀπὸ τὸ συνθημένο, πρῶτοχο κ' ἐγωῖστικο φιλότιμο· πῆγαζε ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς βαθιάς. Ἦξερε ἡ Κατινούλα. Ἦξερε τί τοῦ εἶτανε τοῦ Ἀντρέα ἡ Ὀλῖα. Ὀλῖα, ὅλα τὰ ἤξερε, τὸ πὼς ζοῦσε ἀδιάκοπα μὲ τὴν ἱεργέτρα της, μὲ τὴν Κυρία, τὸ πὼς τῆς κουβέντιαζε στὸ ἐργαστήρι, τὸ πὼς τῆς καθιέρωνε κάθε του λογιισμό. Γλήγορα μάλιστα πῆρε ὑποψία πὼς γιὰ τὸνομα τοῦ ἀγγέλου της, μὲ τόση δύναμη, μὲ τόση θέληση, πολεμοῦσε νὰ τὴ σώσῃ. Ὅταν ἦρθανε στὸ Χαμονοκόρφι καὶ τὴν πῆγε ὡς τὴ λέρκη, ὅπου ἀνεξάρτητα πῆγαινε μοναχὸς του, κατὰλαβε ἡ Κατινούλα πὼς γιὰ χατίρι της, γιὰ τὸ καλὸ της, κατέθηκε μαζί της τὸν ἀκριβὸ, τὸν ἱερό του τὸ δρόμο, ἔτσι καὶ νὰ μυρίσῃ κι ἀφτῇ, καὶ νὰπολάψῃ, καὶ νὰγγίξῃ ἀπὸ τὴν ὀνειρόπλαστὴ του παρουσία τῆς Ὀλῖας, ἀπὸ τῆς θύμης της. Στὴ στιγμὴ, δὲν εἶπε τίποτα ἡ καμμένη· μὰ τὸ συλλογιότανε κατόπι κ' ἔλιωνε. Δὲν μπορούσε νὰ τὸ πιστέψῃ πὼς σμίγανε ἀδερφικὰ — φαντάσου ! — ἡ ἔνοια τοῦ Ἀντρέα γιὰ τᾶρρωστο δουλικὸ μὲ τὴν λατρεία τῆς Ὀλῖας στὴν ψυχὴ του. Ποιὸς τὴν πρόσμενε τέτοια τύχη ; Δὲν εἶναι νὰ περφηανεφτῇ ; Ἦ νὰ σὲ πνίζουσε ἀπὸ τὴ συγκίνηση

τὸν τροπωτήρα, τὸ ἀγκουρέττο, τὸ πιτροπίδι, τὸν πασσαμπάγκο. Βάζεις τὴ λαγουδέρα στὸ τιμόνι, ἀνεβαίνεις πάλι πίσω τὰ σκαλοπάτια, καὶ καθὼς ζυγώνεις στὴν μπουκαπόρτα, σκοντάφεις στὸ μπαμπαδέλι, ἀκουμπᾶς στὸ παραπέτο, ἐκεῖ τὰ σαστίζεις ἐπὶ τέλους, ἀρπάζεις τὸ ποδοχάρι μὲ τὴν πίσσα καὶ πασσαλείβεις τὸν καλαφάτη!

Πάντα θυμοῦμαι τὸ ναυτικὸ λιανοτράγουδο καὶ τίς παραλλαγές του, ἅμα κανέναν ἀπὸ τοὺς φωστῆρες, ποὺ ξεφουτρώνουν κριτικοὶ στὶς ἐφημερίδες, χωρὶς νὰ διαβάσουν τίποτος ἄλλο παρὰ ἐφημερίδες, χωρὶς νὰ προσέξουν σὲ τίποτος ἄλλο παρὰ στὸ στενὸ λεξιλόγιο τῆς πολιτικῆς ἀρθρογραφίας, βγῇ καὶ μᾶς κοπανίσῃ τὴν μπαγιατικὴν κοινοτοπία: «Ποῦ τὸ βρήκατε αὐτό; Ποιὸς τὸ λέει αὐτό; Πᾶτε καὶ φτιάχνετε λέξεις ποὺ δὲν ὑπάρχουν! Τί λέτε πὼς γράφετε τὴ δημοτικὴ, ἀφοῦ γράφετε λόγια ποὺ δὲν τὰ ξέρεי ὅλος ὁ κόσμος; Ἐγὼ (καὶ σ' αὐτὸ τὸ «ἐγὼ» κρέμονται ὅλοι οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆτες), ἐγὼ αὐτὸ, καὶ αὐτὸ, καὶ αὐτὸ δὲν ἔακουσα ποτέ μου!»

Ὁ κύριος ποὺ δὲν ἔκουσε ποτέ του αὐτῆς μαίστρας τὸ πηνὸν καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνει, τὸ βρίσκει φυσικώτατο ἅμα τοῦ γράψῃς ἀπὸ ἀκροκέραιον τῆς μεγίστης, καὶ ἂς μὴν ἔχῃ εἰδῆσθαι τί πρᾶμα εἶναι. Τοῦ λὲς πὼς ἐκεῖνος ποὺ γράφει ἢ μεταφράζει καὶ ξέρει τὴ δουλειά του, δὲν ἔχει καμμιά υποχρέωση νὰ τρέχῃ καὶ νὰ ρωτᾷ τὸν Α βουλευτὴ ἢ τὸν Β μπακάλη ἢ τὸ Γ τραπεζίτη ἢ τὴ Δ κυρία τοῦ σαλονιοῦ ἂν τὴν ξέρῃ τὴν τάδε ἢ τὴ δεῖνα λέξη, ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ αὐτὸς τὴν κυριολεξία καὶ νὰ τὴ βάζῃ ὅπου αὐτὸς βλέπει ὅτι πρέπει νὰ μῇ, —καὶ σοῦ θυμώνει ὁ κύριος:— «Ξέρεις ἐσύ πιότερα ἀπὸ μένα; ἐγὼ γύρισα ὅλη τὴ Ρούμελη καὶ δὲν ἔβλεψα ποτέ μου αὐτὰ ποὺ γράφεις ἐδῶ.» Ὁ κάθε Ρωμιὸς —μιλῶ γιὰ τοὺς καθαρευουσιάνους— κρίνει τὴ γλῶσσά μου μὲ τὸ μέτρο τοῦ μνημονικοῦ του καὶ δὲν καταδέχεται οὔτε νὰ διαβάσῃ οὔτε νὰ ρωτήσῃ τὸν καλύτερό του. Ὁ καθένας ἔχει γιὰ Λεξικὸ τὸν ἑαυτὸ του...

Πότε ἐπὶ τέλους θάποχτήσῃ ἡ Γλῶσσα μας καὶ τὸ Λεξικὸ τῆς; Εἶπα τὴ μεγάλη λέξη καὶ μ' ἐπικασε ρῖγος, γιατί φαντάζομαι τί ἐπιστήμη καὶ τί ἐργασία, τί ζῆλος καὶ τί θρησκευτικὴ εὐλάβεια χρειάζεται γιὰ νὰ γείνῃ τὸ μεγάλο ἔργο! Καὶ σώνει τάχα ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀποσίωση ἐνὸς ἀνθρώπου; Βουδὸ ἀλάκαιο ἐμπρὸς του. Ἄλλοι καλύτεροι ἀπὸ μένα

τὰ δάκρυα; Γιατὶ τὸ καμάρι τῆς ἐμοῦ ἔμοιαζε μὲ πλημμύρα συμπονιας καὶ βνωμοσύνης.

Τρομερὰ ὅμως ἀνησυχῶσε, ἀπάνω στὴ χαρά τῆς, ἡ Κατινούλα, μήπως καὶ δὲν ἔπρεπε, μήπως καὶ δὲν ταίριαζε νὰ φροντίζῃ ὁ Κύριος γιὰ λόγου τῆς τόσο πολὺ, μήπως καὶ ἔκλεφε τώρα ἡ Κατινούλα τὴν Κυρία, μήπως καὶ τῆς ἐπαίρει πρᾶμα δικό τῆς, τὸν καιρὸ καὶ τὴ σκέψῃ τοῦ Ἀντρέα. Γύρεβε κάπως τὸ λοιπὸ νὰ διαφεντέψῃ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τῆς, ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς τὴν Ὀλία, λέγοντας νὰ μὴν τὴν προσέχουνε ὅπως τὸ κάνανε καὶ τὸ παρακάνανε. Γιὰ τοῦτο καὶ θὰ θυμῶνε κάποτες γιὰ τοῦτο τὴν πιάνανε οἱ ἀντάρες. Μὰ ἡ Κατινούλα καθὼς συχνὰ οἱ γυναῖκες, ἀπ' ὅξω ἔδειχνε σίδερο καὶ ἀπὸ μέσα εἶτανε καλάμι. Μ' ὅλους τῆς τοὺς ξιθαρόβους, παλληκαρήσιους, κάπως ἀλύγιστους καὶ ἀποτομούς τρόπους τῆς, ἡ καλοσύνη τῆς εἶτανε πρᾶμα μοναδικό. Τὸ νοιώθανε ὡς καὶ οἱ ξένοι, ὡς καὶ οἱ φίλοι ποὺ ἐρχόντανε σπῆτι ἂς εἶναι καὶ δύο φορές. Πρόθυμη, ἀπλὴ καὶ συμπαθητικὴ, σὰν τοὺς σεβρίζε, σὰν τοὺς μιλοῦσε, καὶ ἀπὸ τὸ λόγος τῆς καὶ ἀπὸ τὸ φέρισμό τῆς ἐβλεπε πὼς ἡ καρδιά τῆς συνεργῶσε καὶ σὲ σκλάβωνε. Ἡ καρδιά, νὰ τὸ ἀληθινὸ στολίδι, τὸ ἄδολο πετράδι τῆς Κατινούλας. Ἡ δύστυχη, ἐρη-

εῖναι σὲ θέση νὰ κρίνουν τὸ ζήτημα καὶ νὰ δώσουν γνώμη. Ἐγὼ γιὰ τὴν ὥρα ἕνα βλέπω τὴν ἀνάγκη τοῦ Λεξικοῦ καὶ θὰ κάνῃ μεγάλο ἔργο ὅχι μονάχα ὁποῖος ἢ ὁποῖοι τὸ γράφουν, ἀλλὰ καὶ ὁποῖος ἐπιστημονικὰ περιγράψῃ τὴ μέθοδον ποὺ πρέπει νὰ γράφτῃ τὸ Λεξικό.

Πατήσια, 3)8)907.

N. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

Μιά φορὰ εἶτανε δύο ἀδερφάδες· ἡ μιὰ εἶταν πολὺ ὁμορφὴ καὶ καλὴ. Ἡ ἄλλη εἶταν πολὺ ἄσχημη καὶ κακιὰ. Βγήκανε μιὰ μέρα αὐτὲς νὰ μαζέψουνε χορτάρια. Περνοῦσε καὶ τὸ βασιλόπαιδο γιὰ τὸ κυνήγι, καὶ στάθηκε καὶ τίς χαιρέτησε. Ἡ πρώτη ὅμως χτύπησε πολὺ στὸ μάτι του, καὶ ἅμα πῆγε στὸ παλάτι, μεμιάς ἐστειλε προξενητάδες καὶ τὴ ζήτησε. Αὐτὴ τὸ δέχτηκε. Ἡ ἄλλη πῆγαινε νὰ σκάσῃ ἀπὸ τὴ ζούλια τῆς, καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ γιὰ νὰ χαλάσῃ τίς προξενίες. Ὅ,τι ἔκανε ὅμως ἀδιαφόρετα· ἐκεῖνος τὴν πῆρε καὶ τὴ στεφανώθηκε μὲ μεγάλη ἀξία. Εἶχε ὅμως καὶ ἐκεῖνη τὴν ἄσχημη καὶ τὴν κακιὰ πάντα μαζί του. Ἦρτε καιρὸς καὶ ἔφυγε τὸ βασιλόπαιδο στὸν πόλεμο. Ἐγράφε πιά καὶ ξανάγραφε κάθε βδομάδα στὴ γυναῖκα του, καὶ κείνη πάλι τὰ ἴδια.

Ὅσο τὰ βλεπε αὐτὰ ἡ ἄλλη ἡ κακιὰ, τόσο τὴν ἐπαίρει ἡ κατάρρα Κυρίου. Τί κάνει τότε; Πιάνει καὶ σκαρώνει ἕνα γράμμα, καὶ χύνει πιά μέσα ὅλο τῆς τὸ φαρμάκι, καὶ λείει καὶ λείει τὰ χειρότερα πρᾶματα γιὰ τὴν ἀδερφή τῆς, τόσο ποὺ ἔκαμε τὸ βασιλόπαιδο νὰ κρίσῃ νὰ συλλογιέται τί νὰ κάμῃ. Ἀς μὴ συνειστώ, εἶπε, τὴν πρώτη φορὰ, καὶ ἔγραψε ἡμερὰ πάλι στὴ γυναῖκα του. Παίρνει καὶ δεύτερο ἀπὸ τὴν κακιὰ, παίρνει καὶ τρίτο. Τότες πιά ἀγρίεψε καὶ κείνος, τὴ μίσησε καὶ ἔγραψε νὰ τὴ σκοτώσουνε, γιατί δὲν ὑποφέρει νὰ τ' ἀκούγῃ. Δὲν χάνει καιρὸ ἡ κακιὰ, βάζει καὶ τὴ σκοτώνουν. Ὑστερα πιά καὶ τὴ θάφει κάτω ἀπὸ τὰ παναθῆρια τοῦ παλατιοῦ. Τέλειωσε ὁ πόλεμος, γύρισε πίσω τὸ βασιλόπαιδο, πᾶει στὴν κουνιάδα του τὴ κακιὰ, καὶ ἀρχίζει ἐκεῖνη καὶ τοῦ λείει ἕνα σωρὸ καταφρονιές γιὰ τὴ γυναῖκα του, καὶ πὼς δὲν μποροῦσε καὶ ἐκεῖνη νὰ τὰ ὑποφέρῃ, καὶ ἔβαλε καὶ τὴ σκότωσαν. Μὲ τὰς πολυξεριές τῆς αὐτὴ τὸν κατάφερε καὶ τὸν πῆρε

καὶ ζοῦσαν πάλι μέσα στὸ πλάστι σὰν καὶ πρῶτα. Φύτρωσε ἀπάνω στὸ λακκο τῆς πρωτινῆς γυναῖκας του ἕνα κυπαρίσσι, καὶ ἅμα ἔβγαίνει στὸ παναθῆρι ὁ ἀντρας τῆς, ἔσκυβε τὸ κυπαρίσσι καὶ τὸν ἔχιδε. Ἄμα ἔβγαίνει ἡ ἀδερφή τῆς, ἔβγαζε ἀγκάθια καὶ τὴν κέντρωνε. Μιὰ δὴ αὐτὴ τὸ παρατήρησε, καὶ τὰ κατάλαβε, μὰ δὲν ἐμολόγησε στὸν ἀντρα τῆς τίποτα, παρὰ τὸν παρακάλεσε μιὰ μέρα νὰ τὸ κόψῃ τὸ κυπαρίσσι, γιατί σκοτεινιάζει, λείει, τὸ παλάτι. Βάζει τὸ βασιλόπαιδο καὶ κόβουν τὸ κυπαρίσσι. Ἀρχήτερα ὅμως ἡ κακιὰ αὐτὴ ἡ γυναῖκα τοῦ ἔβγαλε διαταγὴ νὰ μὴν τύχῃ καὶ πάρῃ κανεὶς ὅταν τὸ κόβουν καμιά πελεκούδα. Τῆκουσαν ὅσοι εἶταν ἐκεῖ κοντὰ, δὲν τόλμησε κανεὶς νὰγγίξῃ κανένα κομμάτι. Μιὰ γριὰ ὅμως ποὺ εἶτανε στὸν παραμαχαλά καὶ δὲν ἔκκουσε, πῆρε ἕνα κομμάτι ὅταν περνοῦσε ἀπὸ καὶ Πῆγε καὶ τόβαλε μέσα στὸ σεντούκι ἀνάμεσα στὰ ρούχα τῆς γιὰ νὰ μυρίζουν. Βγήκε ὕστερα, καὶ γύριζε ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ καὶ μάζευε ψωμιά καὶ τυριά ὅπως συνήθιζε κάθε μέρα, καὶ ζοῦσε μ' αὐτὰ. Τὸ βράδι, σὰν πῆγε σπῆτι τῆς, εἶδε φροκαλισμένα, συγυρισμένα, παστρικά, καὶ κάθε τρεῖμα στὸν τόπο του. Σάστισε ἡ γριὰ ποὺ πρώτη φορὰ εἶδε στὸ σπιτάκι τῆς τέτοια τάξη. Ὅλη νύχτα αὐτὸ συλλογιζόνταν. Τὸ πρωὶ σηκώνεται καὶ βγαίνει ὅξω, ἀφορμὴ πὼς θὰ φύγῃ, καὶ κρύβεται μέσα σ' ἕνα χάλασμα. Τὸ μεσημέρι πᾶει κρυφὰ κρυφὰ καὶ κοιτάζει ἀπὸ τὴν κλειδοτρύπα, καὶ τί νὰ δῇ! Μιὰ κοπέλλα σὰν τὸ κρὸς τὸ νερό! Ἡ ὁμορφιά τῆς ταίρι δὲν εἶχε. Τότες τὰ κατάλαβε πὼς ἐκεῖνη τῆκανε αὐτὰ, φανερώνεται καὶ τὴ ρωτᾷ ποιά εἶναι. Αὐτὴ δὲ μιλοῦσε στὴν ἀρχή. Σὰν ἔρχισε ἡ γριὰ καὶ τὴν παρακαλοῦσε, τότε καὶ αὐτὴ τὸ φανέρωσε πὼς βγήκε μὲς ἀπὸ τὸ σεντούκι ποὺ εἶχε κρυμμένη τὴν πελεκούδα, δηλαδὴ πὼς ἡ πελεκούδα ἐγίνε κοπέλλα καὶ πὼς εἶταν ἡ βασίλισσα ποὺ σκότωσαν ἄδικα· ρώτησε τὴ γριὰ γιὰ τὸν ἀντρα τῆς, καὶ ἔξ. ρώτησε καὶ γιὰ τὴν ἀδερφή τῆς, καὶ ἔμαθε πὼς τὴν πῆρε γυναῖκα τὸ βασιλόπαιδο. Ὅσο τὸ συλλογιόταν αὐτὸ τόσο χολόσκανε. Μιὰ μέρα ἔκουσε πὼς εἶναι ἄρρωστος ὁ ἀντρας τῆς. Πιάνει καὶ κάνει ἕνα θάσο καὶ τὸ βάζει μέσα στὸ χυστὸ τὸ μαστραπᾶ, καὶ ρίχνει μέσα καὶ τὸ δαχτυλίδι ποὺ φοροῦσε μὲ τὸν ἀντρα τῆς. Ὑστερα φωνάζει τὴ γριὰ καὶ τὴν παρακαλεῖ νὰ πάρῃ νὰ τὸ δώσῃ στὰ χεῖρά του. Σηκώνεται ἡ γριὰ, παίρνει τὸ μαστραπᾶ μὲ τὸ θάσο, καὶ πηγαίνει. Πᾶει ἴσια στοῦ ἀντρός τῆς τὰ χεῖρα καὶ τὸ δίνει.

μην, ἀπὸ νωρὶς ὠφρανεμένη καρδιά! Τὸ ἄμοιρο τὸ πλάσμα, ὅπως ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ κόσμου, εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἀγάπην. Ἀγάπην δὲ χάρισε ποτέτης. Ὅσο καὶ ἂν ἡ Ὀλία — πᾶνε τώρα ἔντεκα χρόνια, κοντὰ δώδεκα — ὅσο καὶ ἂν ἀγάπησε ἀπὸ τότες τὴ μικρή, δύσκολο, σὰ δουλέβεις μέρα νύχτα, δύσκολο, μὲ τὴ σκούπα, μὲ τὰ συγυρίσματα, μὲ τὰ τραπέζια, νὰ προφτάσῃς ἢ νὰγαπήσῃς ἢ καὶ νὰγαπηθῇς. Ἡ ἀγάπην, ὅποια καὶ ἂν εἶναι, θέλει ἀνάσα. Θέλει καὶ νὰ κουκουλωθῇς κομματάκι στὴν τρυφερὴ ἐκείνη τὴ ζέστη τοῦ ἡσυχᾶ καὶ ἑρωτεμένου ζανίγει τῆς ὑπαρξῆς σου κάθε λουλούδι. Ὁ φτωχόκοσμος καιρὸ δὲν ἔχει γιὰ τὴν ἀγάπην. Φοβερό νὰ τὸ συλλογιστῇ κανεὶς μὰ ἔπρεπε ἡ Κατινούλα νὰρρωστίσῃ γιὰ νὰ μάθῃ τί θὰ πῇ καὶ λίγη καλοπέραση. Ἀξάφνα ὅμως νὰ ποῦ τὸ μάθαινε· νὰ ποῦ ξάνοιγε καὶ στὰ σπλάχνα τῆς τὸ ἄγνωστο λουλούδι, ὁμορφα καὶ παινεμένα· δὲν εἶτανε μονάχα ἡ περιποίηση καὶ τὰ γιατρικά· εἶτανε καὶ ἡ περεχυμένη γυροθὴ τῆς ἀτμοσφαίρας, τὸ ζεφύρινο ἀγέρι τῆς καλοσύνης. Ἡ καλοσύνη τὴν ἐμάγεβε, γιατί καὶ τὸ φυσικὸ τῆς ὅλο, καλοσύνη· τὴν ἤξερε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς, τὴν καταλάβαινε ἀμέσως καὶ στοὺς ἄλλους. Δυὸ λόγια γλυκὰ νὰ τῆς εἴλεγε, νὰ τὴν παρηγοροῦσε, καὶ ἄλλαζε ἡ ὄψη τῆς καὶ

ζωντάνεβε τὸ πρόσωπό τῆς. Παρατήρησε ὁ Ἀντρέας πὼς ὅταν τὴ φιλοῦσε ἡ Μοῖριτα, προτοῦ θερμεμετρηθῇ, ὡς καὶ ἡ θερμοκρασία κατώτερη. Ὁ ἴδιος τῆς χᾶδεθε συχνὰ ἢ τὰ μαλλιά τῆς; ἢ τὸ μέτωπο, τῆς ἐπιανε καὶ τὸ χέρι νὰ τὸ χᾶδεψῃ. Μὲ τὰ χᾶδια του, ὅσο καὶ ἂν πᾶσιζε νὰ τὸ κρύψῃ, λίγωνε μέσα τῆς ἡ ἄμοιρη. Καὶ τί σημαίνει αὐτό. Σημαίνει τάχα πὼς τὸν ἀγαποῦσε, ὅπως δηλαδὴ ἐννοοῦμε τὴν ἀγάπην ἀπὸ ἀντρα σὲ γυναῖκα καὶ ἀπὸ γυναῖκα σὲ ἀντρα; Ὁχι. Καὶ ναί. Ἀχ! ἐδῶ μᾶς χρειάζεται κανένα πινέλλο ἀπὸ ποιητὴ φτειασμένο· μᾶς χρειάζονται χρώματα παρμένα ἀπὸ τοῦ μυστικὸ τὸν οὐρανὸ τῆς Μπρετάννικας. Τὴν ἀξόδεφτη δύναμη ποὺ ἂν εἶχε ἀγαπήσει, θάβαζε στὴν ἀγάπην τῆς, ἡ Κατινούλα τώρα τὴ συγκέντρωνε στὸν Ἀντρέα, συγκέντρωνε στὸν Ἀντρέα περισσότερο, πᾶν νὰ πῶ, τὴν ἱκανότητά τῆς μποροῦμένης τῆς ἀγάπης τῆς, παρὰ τὴν ἀγάπην τὴν ἴδια. Στοχάσου μιὰ πυκνοδεντριά σ' ἕνα βουνάνι, σὲ καμιά βεματιὰ, τὸ χεῖμῶνα, σὰν ἔβρεξε· οἱ κορμοὶ κισσοτυλιγμένοι, δλόγυμνες οἱ κορφές· μὰ ἡ πύκνα εἶναι τόσο ποῦ τὸ φῶς δὲ χωρεῖ ὡς τὰ μέσα· στέκεται ὅξω ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ κλειστό, ἀπὸ τὴν πυκνὰ τὴ βεματιανή, καὶ ἀπ' ὅξω ἀργυρογαλίζει ὁ κισσὸς ὁ μισοβρεμένος μὲ τίς.

Βάζει αυτός, πίνει, τί να δῇ! Κάτω κάτω τὸ δαχτυλίδι τῆς γυναίκας του. Παίρνει κοντὰ του τὴ γριά καὶ τὴν ξεμολογᾷ. Ἀρχίζει αὐτὴ καὶ τὰ λέει μὲ τὴν ἀράδα. Τάξει πιά αὐτὸς τῆς γριᾶς αὐγὰ μὲ τὰ καλάθια, γιὰ νὰ πάη νὰ τὴ φέρη. Δὲν πιστεύω νὰ ῥθῃ, λέει αὐτὴ, γιατί ἡ καρδιά της χάλασε πολὺ πού πίστεψες τὰ λόγια τῆς κακίᾶς ἀδερφῆς της, καὶ τὴ σκότωσες ἐκείνη, καὶ πῆρες τὴν ἄλλη τὴ ζουλιάρα καὶ τὴν κακιά. Ἐπὶ, λέει, ἔμε καὶ πὲς της πὼς ἐγὼ μετάνιωσα καὶ δὲς της καὶ τὸ δικό μου τὸ δαχτυλίδι γιὰ νὰ τὸ πιστέψῃ νὰ ῥθῃ. Σηκώνεται ἡ γριά, παίρνει τὸ δαχτυλίδι, πηγαίνει στὴν κοπέλα, καθίζει πιά καὶ τῆς λέει ὅσα εἶπε τὸ βασιλόπαιδο. Σηκώνεται αὐτὴ, χτενίζεται, ξεσάξεται, τὴν παίρνει ἡ γριά καὶ πηγαίνουν. Μὲ τὸ νὰ δῇ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἀρχίζουν τὰ κλάματα, λέει ὁ ἕνας τὰ πάθια του, λέει ὁ ἄλλος, βγαίνουν οἱ κατεργαριῆς τῆς ἀδερφῆς της στὴ μέση. Τὴν πιάνουν τότες καὶ τὴν καθάλλικευσαν ἀπάνω σ' ἕνα παλαβὸ ἄλογο, ὕστερα τὸ χτυποῦνε πιά, πῆρε τὸ δρόμο καὶ ἔτρεχε αὐτό. Πού πῆγε καὶ τὴν ἔρριξε πιά, κανεὶς δὲν ξέρει. Ἐμείναν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ δύο μέσα στὸ παλάτι καὶ ζοῦν καὶ βασιλεύουν ἴσια μὲ σήμερα.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

«Ο ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ»

Hull 27-5-07.

Ἀγαπητὴ Κύριε Βουτιερίδη.

Διάβασα μὲ πολλή μου χαρὰ τὸ νέο ἔργο σας «Ὁ Προσκυνητής». Σὰ νὰ λούστηκα στὰ κρουσταλλένια νερά Ἑλληνικοῦ ροακιοῦ.

Μεῦ φαίνεται πὼς σὰ νὰ γυρεύῃ ὁ ρομαζίκος ὁ νοῦς νὰ ζευγαρώσῃ στὰ γερά μὲ τὴν ιδέα τοῦ ἀπέραντου πνευματικοῦ κόσμου, σὰ νὰ μαζεύῃ ὕλικὸν γιὰ μεγάλα δημιουργήματα. Καιρὸς του. Τὸ ἔργο σας θάχῃ τὴ θέση του στὰ προανακρούσματα πού ἀκούστηκαν τὰ λίγα αὐτὰ χρόνια.

Σὺς χαιρετῶ
πάντα δικός σας

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΟΥ ΙΩΑ : «Μαρτύρων καὶ Ἠρώων αἵμα...»

Δρ. 2.

ΤΗΣ κ. ΒΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : «Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ σαλονιοῦ καὶ οἱ δύο θάνατοι» Δρ. 3· Πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

ἀχτιδὲς πού παίζουσε στοὺς κορμούς. Ἐτσι καὶ ἡ Κατινούλα ἐννοιωθε γύρω της τὸν ἥλιο· δὲν τὴν ἔκαιγε μέσα της ἡ φλόγα. Μὴ θαρρῆτε ὅμως στοὺς ἴσκιους τῆς καρδίας της εἶχε κρυφά, εἶχε γλύκες, εἶχε ἀθωρύβωτους συνειρμούς, εἶχε σιγανὲς πυρκαγιὰς πού δὲν τίς ἔχει καὶ ἡ φεγγεβολιά τῆς ἀγάπης. Ἀν ἀγαποῦσε καθαφτό, δὲ θὰ τῆς ἐβλεπε οὔτε μεγάλῃτερη τρυφεράδα, οὔτε ἀφοσίωση πὺρ γεμκτὴ οὔτε πιότερο πάθος. Τόλεγε κάποτε ἀπατὴ της πὼς ἀφοσίωση στὸν ἄνθρωπο εἶναι νὰ τραβᾷ μοναχὸς του γιὰ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τίς φλέβες του τὸ αἷμα. Τέτοια μονοκόμματη, ἀκέρια, γερὴ ἀφοσίωση ἔδειξε πάντα της καὶ τῆς Ὀλίας καὶ τῆς Μοίρικας καὶ τοῦ Ἀντρέα καὶ στοὺς δικούς της ἀκόμη. Μὲ τὸν Ἀντρέα ὡστόσο, τώρα τουλάχιστο, ἄλλαξε κάπως τὸ αἶσθημα τῆς κόρης. Τὴν ἀγαποῦσε ὅπως ὅλη τὴ φαιμελιά του, μὲ τὴ διαφορὰ πού ὑπάρχει ἀναμεταξύ τους τὸ ἀλλόητο ἐκεῖνο τὸ κάτι, τὸ κάτι πού χωρίζει καὶ πού ἐνώνει μιὰ γυναικεία καὶ μιὰν ἀνδρική ψυχὴ. Ὁ Ἀντρέας γιὰ τὴν Κατινούλα κατανόουσε τὸ ἔρταστο ἰδανικό, τὸ τέλειον τὸν τέλειον· φίλος της, ἀδερφός της, ὁδηγός της, πατέρας της· νὰ, τὸν ἀγαποῦσε σὰν πὼς θάγάπε μιὰ κόρη ἕναν πατέρα πού πατέρας της δὲν εἶναι.

Ο-ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Δρ. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ἰπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου, (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλῇ). Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συνδρομὴ πληρώνεται μπροστὰ καὶ εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Καὶ πάλι ἡ «Νέα Ἡμέρα». — Ἡ κατάργησις τῆς γραμματικῆς. — Ἡ δημόσια ἀσφάλεια.

ΕΦΤΑΞΕ, κάποιο ἀνόητο γράμμα σταλμένο ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκῃ στὴ σύνταξη τῆς «Νέας Ἡμέρας», γιὰ νὰ ξαναμιλήσῃ ἡ ἐφημερίδα τῆς Τεργέστης γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Δὲν μποροῦμε βέβαια ν' ἀπαντήσουμε στὸν ἄγνωστο ἐπιστολογράφον, καὶ γὰρ τὸν καταφέρουμε νὰ πιστεῖ πὼς ἡ δουλειὰ τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Πάλλη, εἶναι τόσο τρανὴ, πού θέλει ἀληθινὰ δυνατό μυαλὸ νὰ τὴν νοιώσῃ κανεὶς, οὔτε θὰν τοῦ ἀντιτάξουμε πὼς ἔχει ἄδικο νὰ μὴν ἀναγνωρίζῃ τὸν Πάλλα γιὰ ποιητὴ. Δὲν ἔχουμε οὔτε ὁρεξὴ, οὔτε καιρὸ γιὰ τέτοιες διδασκαλίας, καὶ ὅποιος ἔμεινε πίσω στὸ δρόμον τῆς νέας Ἰδέας, καλὰ ἔβαλε ἀπ' τὴ μιὰ μεριά νὰ λατρεύῃ τοὺς Σούτσους καὶ Καρασούτσους, καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη νὰ παῖει νὰ μιλεῖ. Μᾶς κάνει ὅμως ἐντύπωση ὁ τρόπος πού μιλεῖ ὁ συντάκτης τῆς «Νέας Ἡμέρας», γιὰ τὴ δουλειὰ τοῦ Ψυχάρη, ὅσο καλοσυναιθίτος καὶ ὅσο δείχνεται γενικώτερα στὸ ζήτημα τῆς γλώσσας. Μὰ λοιπὸν τόσο ριζωμένη βλαδία εἶναι αὐτὴ ἡ πρόληψις, ὥστε δὲν τοὺς ἄφινει νὰ κοιτάξουν τὰ πράματα χωρὶς θολωμένο νοῦ, καὶ ὅσους ἀκόμα θέλουν νὰν τὰ κοιτάξουν; Νομίζαμε πὼς πέρασε πιά ὁ καιρὸς, πού πρῶτον πρῶτον ἐπιχείρημα σ' ὅσους μιλοῦσαν γιὰ τὸ ζήτημα, εἶταν οἱ βρισιὲς γιὰ τὴν ψυχαρακίαν θεωρίαν. Νομίζαμε πὼς ὕστερα ἀπ' ὅσα εἶπαν τόσοι καὶ τόσοι ξένοι ἐλληνοτάδες καὶ γλωσσολόγοι, δὲ θὰ εἶχε πέραση καὶ ἡ θεωρία πὼς ὁ λαὸς διαφθείρει τίς λέξεις, καὶ πὼς ἡ διγλωσσία δὲν κάνει καὶ μεγάλο κακὸ στὸ ἔθνος. Τὸ ν' ἀναγνωρίζῃ ὁ καὶ συντάκτης τῆς «Νέας Ἡμέρας» πὼς ἡ καθαρεύουσα «δὲν

εἶναι, οὔτε θὰ γείνη ποτὲ ὄργανον ἱκανοποιεῖν ὅλους τὰς ἀνάγκας ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ, ἴστω καὶ ἂν πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες ἐκμάθωσιν αὐτήν», καὶ πὼς εἶναι μέγα εὐτύχημα ὅτι ἡ καθαρεύουσα δὲν θὰ θνηθῇ νὰ καταπνίξῃ τὴν δημοτικὴν καὶ πὼς ἀλλοίμονον ἂν τοιαύτη γλῶσσα, ἡδύνατο νὰ καταπνίξῃ τὴν γλῶσσαν τῆς ψυχῆς μας, ὥστε νὰ μὴς βουβαίη σὴν ἀληθινὴ ζωὴ ὅπως μᾶς βουβαίνει στὸ χαρτί, καὶ ὕστερα νὰ νομίζῃ πὼς φτάνει μονάχα νὰ τὰ λέμε αὐτὰ, καὶ τὸ κακὸ διορθῶνται, μᾶς φαίνεται πρᾶγμα κάπως ἁυβρίσαστο. Καὶ θὰ εἶταν ὁ καὶ συντάκτης πὺρ πολὺ μέσα στὸ δίκιο, ἂν εἶχε χωνέφει καλὰ πὼς ἡ νέα γλῶσσα γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ πρέπει νάχῃ σύστημα, μέθοδον καὶ γνώσιν θετικὴν, πού νὰ τῆς εἶναι εὐκόλον νὰ βαλθεῖ σὺ σκολεῖο καὶ νὰ μαθευτεῖ ἀπὸ τὸν καθένα. Αὐτὸ κάνει ὁ Ψυχάρης ἔχοντας συντροφὸν τὴν ἐπιστήμην, καὶ τὸ μεγάλο του ἔργο θάρθῃ μὴ μὲρα πού θὰν τὸ ἐκτιμήσουνε, καὶ ὅσοι ἀκόμα σήμερα παραξενεύονται γι' αὐτό.

Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ πού σύνταξε τὸ νέο ἀναλυτικὸ πρόγραμμα γιὰ τὰ μαθήματα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, καὶ γιὰ τὰ βιβλία, κατέρχεται τὴν παλιὰ μέθοδον τῆς διδασκαλίας δηλαδὴ τῆς Γραμματικῆς μὲ τὸ βιβλίον. Ἐτσι λοιπὸν θὰ μαθαίνεται ἡ γραμματικὴ μὲ τὴν προφορικὴ διδασκαλίαν.

Οἱ φημερίδες μας, πού κατὰ τὴ συνήθειά τους πέρουν ἐπιπόλαια ὅλα τὰ ζητήματα, δηλώσανε τὴ χαρὰ τους γιὰ τὸ θαλάρωμα τῶν παιδιάτικων μυαλῶν ἀπὸ τὴ σχολαστικότητι τῆς γραμματικῆς, νομίζοντας πὼς με τοῦτο λύθηκε τὸ εκπαιδευτικὸν μας ζήτημα. Ἡ κακομοιρισμένη ἡ γραμματικὴ ἔκουσε λογιῆς λογιῆς ἀντιθέματα καὶ κατάρτες, καὶ ἴσως ἀπὸ τοὺς φημεριδογράφους ἔπρεπε καὶ νὰν τ' ἀκούσει, γιὰτὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ πὺρ ἀξιοθρήνητοι γιὰ τὴν ἀμάθειά τους, μὲ ὅλον τὸν πόθον πού ἔχουνε νὰ γράψουνε τὴν καθαρεύουσαν.

Ὅμως ἡ σκουριά τῆς καθαιρευσάνικης γραμματικῆς — ἂν ὑποθέσουμε πὼς ἡ καθαρεύουσα ἔχει τίποτα — μένει καὶ θὰ μένει τὰ σχολεῖα ὅσο καὶ ἂν λείψῃ τὸ βιβλίον, καὶ τότες μοναχὰ θὰ φύγῃ ὅταν τὴν τίποτα γραμματικὴ ἀντικαταστήσῃ ἡ ἀληθινὴ γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας, πού δὲ θὰ εἶναι πιά μπελᾶς γιὰ παιδιὰ καὶ δασκάλους, γιὰτὶ βάσει θάχῃ τὴ ζωντανὴ γλῶσσαν τῆς μιλιᾶς μας, καὶ οἱ κανόνες τῆς θύναι φυσικοὶ καὶ εὐκολομάθητοι. Ὅστε, μὴ χίνεστε σὲ λόγια καὶ ἀργέματα, γιὰτὶ τὸ θάνατον τῆς μιᾶς γραμματικῆς θὰ σημειώσῃ ἡ βασιλεία τῆς ἄλλης.

ΤΡΑΝΗ ἀπόδειξη τῆς παραλυσίας στὴ διοίκηση τοῦ Κράτους, εἶναι καὶ τὸ ὅτι ἀπὸ παντοῦ λείπει κάθε ἀσφάλεια καὶ κάθε προφύλαξις τοῦ πολίτη ἀπὸ μέρος τῆς δημόσιας ἐξουσίας. Κι ἔχει μόνον τοῦτο, μὰ καὶ τὸ φοβερώτερον ἀκόμα, πὼς δηλαδὴ αὐτὴ ἡ ἴδια ἐξουσία, ἡ βαλμένη ἀπὸ τὸ νόμον γιὰ φρουρὸς τῆς τάξεως, ληστεύει ῥαδιάντροπα τοὺς δυστυχισμένους ραγιάδες.

Ἡ Κατινούλα δὲ διαβάζε σὰν ἀνοικτὸ βιβλίον, τοὺς ἀπόδαθους λογισμούς της. Εἶδε μὴ θάβρισκε πὼς παῖε πολὺ νὰ θρεφῇ μέσα της ὅσα εἶναι καὶ τέτοιο αἶσθημα γιὰ τὸν Ἀντρέα. Τὴ βαστοῦσε, τὴ συγκατοῦσε τὸ σέβας τὸ θρησκευτικόν, ἡ λατρεία τῆς Ὀλίας. Μὰ χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, τὴ βαστοῦσε καὶ κατίτις ἄλλοι. Φίλος της, ἀδερφός της, ὁδηγός της, πατέρας της ὁ Ἀντρέας, ὅσο θέλεις εἶταν ὅμως καὶ νοσοκόμος της καὶ γιατρός της· σὰν τὸ μωρὸ τὸ παιδί πού ἡ μάνα του στὰ γόνατά της τὸ ντύνει, τὸ γδύνει, τὸ πλένει καὶ τὸ παστρέβει, ἔτσι καὶ ὁ Ἀντρέας τὴν εἶδε ἀπὸ τὴ μέρα πού τὸν παρακάλεσε μὲ μιὰ ματιά σὺ νοσοκομεῖον, μπροστὰ στοὺς ἄλλους, νὰ ῥθῃ σιμά της, ντροπισμένη, καὶ πίστεψε πὼς μ' αὐτὸ οἱ ξένοι πιά δὲν τὴ θεωροῦνε. Ἀνάμεσα τοὺς ἀπὸ τότες ἔλειπε ἡ ντροπὴ, ἔλειπε ἡ περιέργεια, ἔλειπε κάποιος ὁδὸς τῆς ἀγάπης. Ἡ Κατινούλα, μὲ τὸν ἀπλοϊκὸν της τὸ νοῦ, νόμιζε πὼς ἔκανε καλὰ, σωστά, φρόνιμα, ταχτικά ὅτι ἔκανε, καὶ ὁ Ἀντρέας πάλι, μὲ τὸ πλάσμα τἀπονήρεφτο, ἀπονήρεφτος ὁ ἴδιος σὰν τὴν ἐπιστήμην, τῆς ἀλλαζόδενης τῆς πληγῆς της, θεράπευε τὴ φύσιν της μὲ σόντες, σταλαξίαι καὶ λουσίματα, μὴ ἔχοντας ἄλλη φροντίδα παρὰ πὼς νὰ φανῇ πὺρ πιτῆδειος, καὶ ὅταν ἔμπαζε

τὸ λάστιχο ἀγάγια γκλια, πρόσχε μ' ὅλην του τὴ δύναμιν, μ' ὅλην του τὴν ψυχὴ, μήπως ἡ Κατινούλα πονέσῃ, μήπως ἀξαφνὰ τὴ λαβώσῃ. Ἀχ! ἡ ἀβώστια δὲ σ' ἀφίνει τίποτις νὰ δῇς ὅζω ἀπὸ τὸν ἀβώστο σου. Ἡ ἀβώστια σου φανερώνει τὴν ἀληθινὴ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ σὲ προσταθεῖ νὰ τὴν κοιτάξῃς μὲ μάτι, πού δὲν τὸ θελώνουνε οὔτε τὸ σκοτίζουνε πιά οἱ συνήθειες καὶ οἱ ἀντάρες οἱ κοινωνικῆς. Ἡ ἀβώστια σου ξεσκεπάζει τὸν ἄνθρωπον ἀπαραλλάχτα ὅπως εἶναι, βιχμένος πού λέει καὶ ὁ φιλόσοφος ὁ ἀρχαῖος, γδυμένος ἀπάνω στὸ χῶμα τὸ γδυμένο.

Λοιπὸν, ἀκίμη καὶ ἂν ὁ Ἀντρέας, σὲ καθὲ ἄλλη περίστασι, ὅς ὑποθέσουμε, εἶχε ἀγαπήσει τὴν Κατινούλα, τώρα, μὲ τὰ θλιβερά της τὰ κατάντια, πού μόλις πιά ἔμοιαζε γυναίκα, σὸν τόπον τῆς ἀγάπης θὰ φύτρωνε μέσα του κανένα αἶσθημα λιγὰκι διαφορετικόν, ἡ σπλαχνία ἢ φιλία ἢ σὰ θεὸς καὶ κάποια φιλία ἐρωτικὴ, φιλία ὁμοία μὲ τὸ πάθος τῆς ἀγάπης, σὰ θερμὴ ἀποφεγγία, σὰν καταστάλαγμα τρυφεροῦ τοῦ περασμένου πόθου. Μὰ καθαφτό τί ἐννοιωθε ὁ Ἀντρέας γιὰ τὴν Κατινούλα; Μπορεῖ νὰ μὴν τὴ ξεδιάλιζε καὶ ὁ ἴδιος. Ξεδιάλιζε μόνον πατρικὰ πατρικὰ πὼς ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς του σταθερὴ ἡ Ὀλία. Δηλαδὴ, ἀφτὸ μᾶτε εἶχε ἀνάγκην νὰ τὸ ξεδια-

Πάρτε μιὰ μέρα τῆς περασμένης βδομάδας, τὴν Τρίτη π. χ. Πόσος ἐγκλήματ' ἀνγγελοθήκανε ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα; Μετρήστε. Σκοτωμένους στὸν Περαιᾶ. Ἀπαγωγή στὰ Καλάβρυτα. Δυὸ σκοτωμοὶ στὸ Βόλο. Ληστεία στὸ δῆμο Φαρῶν. (Διαγομίσανε τὸν ἱεροκέρυκα, ποὺ πῆγαινε νὰ τοὺς διδάξει τὸ θεῖο λόγο!) Ἐκβίσεις στὰ χωριὰ τοῦ Πύργου ἀπὸ ἓνα μπουλούκι πέντε ληστῶν. Ἀπαγωγή στὸν Πύργο. Καὶ πόσες ἄλλες μικροδουλειές, ποὺ δὲ γράφονται στὶς φημερίδες, γιατί περνᾶνε γι' ἀσάμαντα πρῶματα.

Τί σκοπὸ λοιπὸν ἔχει τὸ Κράτος, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ φυλάξει τὴν πρὶ στοιχειώδη υποχρέωσή του, τὴν πρώτη πρώτη ὑποχρέωση ποὺ ἔχει μιὰ Πολιτεία ν' ἀσφαλίσῃ τὴ ζωὴ καὶ τὴν τιμὴ τοῦ κάθε πολίτη; Κ' ὅσοι κοιτᾶμε νὰ βροῦμε ἄλλου κ' ἄλλου τίς πηγές τῆς κακομοιρίας μας, καὶ τίς ἀφορμές τῆς χτικισμένης μας γεωργίας καὶ χτηνοτροφίας καὶ καὶ κλάδου παραγωγικοῦ. Πῶς μπορεῖ ὁ καθένας νὰ καλλιεργήσει ἑαυτὸν ὥστε καλύτεροι εἶναι οἱ κλέφτες νὰν τοὺς ρημάξουνε τοὺς κερπὺς τοῦ ἰδῶτα του; Πῶς μπορεῖ νὰ θρέψῃ κοπιδὶ ἑαυτοῦ ὥστε οἱ ληστές θὰν τοῦ ἀφῆσανε ὅσα τοὺς βιστᾶνε ἡ ψυχὴ; Πῶς μπορεῖ νὰ βγάλῃ ἀπ' τὸ χωριὸ τοῦ λυτέρου γιὰ νὰ παγαίνει στὸ χωριὸ τοῦ ἑαυτοῦ βλῆπει πῶς τὸν παρκαμονέουν οἱ φονιάδες; Κι ἀπάνω ἀπ' ὅλα αὐτὰ τί σεβασμὸ καὶ πίστη νᾶχῃ στὴν ἐξουσία, ὅταν παγαίνουν τὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα στὸ σπίτι τοῦ καὶ τοῦ δέρνουνε τὸ γέρο πατέρα, τοὺ ντροπιάζουνε τὴ γυναῖκα καὶ τοὺ σπάζουνε τὰ θρεφτήρια τοῦ καὶ τὰ πουλερικά του, γιὰ ὀργιστικὸ φαγοπότι, ὅπως τὴν ἰδίαν μέρα ποὺ ἀναφέρουμε παραπάνω μαζί μὲ τ' ἄλλο, ἀναγγέλλθηκε ἀπὸ ἓνα νησί ἐρτανησώτικο;

Νά, ἡ κυριώτερη ἀφορμὴ τῆς γενικῆς φτώχειας, καὶ ἡ κυριώτερη αἰτία τοῦ διπλοῦ κακοῦ τῶ μεταναστεύει ἀπὸ χρόνια σὲ χρόνια.

ΜΕΝΕΞΕΛΕΣ

Σ' ἓνα τόμο μικρὸ θὰ δοῦνε τὸ λίγο καὶ οἱ δικοὶ μου οἱ στίχοι τοῦ τύπου τὸ φῶς.

Νοιώθω βαθύ, καὶ εἰλικρινῶς καὶ ἑξίστερα τὸ μολογῶ πῶς δὲ μοῦ ἐπιτρέπεται καθόλου νὰ φιλοδοξήσω.

Ἔνα μόνο ποθῶ καὶ θάμαι πολὺ ἱκανοποιημένη ἂν ὁσοι θάχουν τὴν καλὴ σὺνείδησιν νὰ διαβάσουν τοὺς στίχους μου, βαθύνοντας κάτω ἀπὸ τὴν ἀσκήσιν πρὸς τοὺς τὰ μάτια τῆς ψυχῆς καὶ ἀναμετρώντας μέσα σ' αὐτοὺς τὸν πόνο μου τὸν ἀλύγιστο, τὴν ἀφροσύνη μου τὴν ἀπείραστη σὲ μιὰ ἰδέα ἀθώα καὶ ὁμορφῇ, καὶ σὴν ἀγάπῃ τὴν ὁλόκληρὴν τὴ μεγάλη μου πίστη, θῶμαι εἶπα πολὺ ἱκανοποιημένη, ἂν ὅλα αὐτὰ μοῦ τᾶβρισκαν ἀνὰ καὶ ἀδύλα, καὶ ἀνόθευτα ὅπως γεννήθηκαν, καὶ ὅπως θὰ οὐδύνουνε μαζί μου μιὰ μέρα.

Πόλη.

ΕΛΠΙΔΑ Δ. ΒΟΝΤΖΑΛΙΔΟΥ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Καὶ σάχη καὶ χαλάσματα

Ἄν εἴν' γραφτὸ μου ἡ ἀντικρύσσω
τοῦ πρώτου δνείρου μου τὸ μέγαρο

λίστη. Τὸ ἔφερε χωρὶς κῆνα νὰ τὸ συλλογιστῇ, χωρὶς ποτὲ νὰ βῶνται. Ἡ ἀσκήσις ὅμως τῆς Ὀλίας ἔφερε στὴν ψυχὴ τοῦ καὶ τᾶλλα, τᾶφενε ὅλα, ὅσα δουλεύανε κρυφὰ στὴν ψυχὴ τοῦ, ὅσα βγαίνανε καὶ ὅξω. Τοῦ ἔφευγε καὶ μιὰν ἀγάπῃ ξεχωριστῇ, δικῇ τῆς εἰδούς, γιὰ τὴν Κατινούλα, μιὰν ἀγάπῃ ἀπὸ μιὰν ἄλλην καμωμένη. Ἐννοεῖται πῶς ἀγάπῃ δὲν τὴν ἔλεγε καὶ τὸ πῶς περιεργό εἶναι ποὺ ἀγάπῃ δὲν εἶτανε ὡς τότες. (Ὅπως τὸ κατάλαβε καὶ ἡ Κατινούλα, ὁ Ἀντρέας συνέμιγξε καὶ σφιχτοίωνε τὴ ζωτανὴν τοῦ λατρεῖα τῆς Ὀλίας, μὲ τὴν ἐνοία τοῦ τὴν καθημερινὴν γιὰ τᾶρρωστημένο τὸ κορίτσι. Ἀπὸ τῆς φαινότανε σημαντικὸ τῆς Κατινούλας, περισσότερο, λέει, ἀπ' ὅτι ἔβριζε, ἀπ' ὅτι ἀνειρέφτηκε ποτὲ τῆς. Μὰ γιὰ τὸν Ἀντρέα τὸ μυστικὸ ἐκεῖνο τὸ συνταίριαγμα τῆς πρώτης μὲ τὴν δεύτερη, σήμαινε ἀπὸ μέρος τοῦ ἀκόμη πρὶ πιστῇ ἀφοσίωσιν στὴν πρώτη. Δὲν τίς ἔβαζε σὲ μιὰ γραμμὴ καὶ τίς δυό. Μόνο ποὺ τώρα στεκότανε ἀψηλὰ ἡ Κατινούλα, ζαιτίας τοῦ καημοῦ τοῦ πῶς ἐφταιξε δηλαδὴ γιὰ τὸ θάνατο τῆς Ὀλίας καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ φταίξῃ γιὰ τὸ θάνατο τῆς Κατινούλας. Ἡ ἀβρῶστια καὶ ὁ θάνατος στὴν καρδιά μας ἰσώνουνε ὅλους μας τοὺς ἀγαπημένους. Ὡστόσο καὶ πάλε ὁ Ἀντρέας τὴν Κατινούλα τὴν εἶχε γιὰ κάτι πολὺτιμο καὶ διαλεχτὸ ποὺ τοῦ τὸ μπιστέφτηκε ἡ Ὀλία, ποὺ ἡ Ὀλία τοῦ μνηνοῦσε νὰ τὸ προστατίψῃ. Ἐκανε χρεὸς ἱερό. Κόντεψε ὅμως τὸ χρεὸς νὰ γίνῃ ἀγάπῃ ἐκεῖ ποὺ δὲν τὸ πρόσμενε ὁ Ἀντρέας. Καὶ στὸ Παρίσι καὶ στὸ Χαμονοκόρφι, μάλιστα στὸ Χαμονοκόρφι ὅπου ἀνασαι-

Τὸ μέγαρο τοῦ πρώτου δνείρου μου
ποὺ εἶταν γραμμένο μου ἡ χίσιω
πάντα πληγὲς σὲ στήθια φέροντας,
ἃ σάχη καὶ χαλάσματα
θελήσει ἡ Μοῖρα νὰν τὸ δῶ.

Στὸν ἄμοιρο θνητὸ ἀλλοίμονο
ποὺ βασιλιάς διάδοχος ἐλπίσει
τὴ χρεωμένη μου καρδιά γιὰ θρόνο του.

Παρθένῃ ἡ ψυχὴ μου ἀνάλλαχτη
καὶ τὴ στεγνὴν ἀχτίδα τῆς θὰ οὐδύνῃ
στοῦ πρώτου παλατιοῦ μου τὰ χαλάσματα,
Κι ἀπάνω σὲ θεμέλια του
παρθένο θάνατο θὰ βροῖ.

ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΚΛΑΜΑ

Ἐῖταν καιρὸς ποὺ σὲ τραγοῦδια σου
κάτι ἔλεγε γιὰ τὴ ματιά μου,
κάτι γλυκὸ σὲν ὄψη μοῦ βροίσκες
καὶ ἀγάπας κάποια ὁμορφιά μου.

Μὰ οἱ καημοὶ μου χρόνια μοῦ φθέραινε
τὴν πρώτη μου ποὺ τραγοῦδοῦσε χάρι...
Καὶ τώρα ποὺ στεφάνι μοῦ ταίξε
ἀγαπημένο παλληκάρι,

Τώρα ποὺ σὲς χαρὰς τὸν ἥμο μας
ἄχαρη ὄψη ὅ' ἀντικρύσω,
πὲς μου, θὰ τῶνθεις γι' ἀπὸ
καινούριο κλάμα ν' ἀρχινήσω;
ΕΛΠΙΔΑ Δ. ΒΟΝΤΖΑΛΙΔΟΥ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ

Ὁ Πέτρος καὶ ἡ Μαρία ἦτανε δυὸ ἀδερφάκια ἀγαπημένα. Ποτὲ δυὸ πλάσματα στὸν κόσμον δὲ στα-
θήκανε τόσο ταιριαστὰ καὶ τόσο ὁμορφα ἐνωμένα. Ὅτε μᾶλλον μὲ τὸ παιδί τῆς, ὅτε καλὸς μὲ τὴν καλὴν του, ὅτε περισσεύει μὲ τὸ ταῖρι του. Ὁ Πέτρος καὶ ἡ Μαρία ἦτανε σὰν ἓνα κομμάτι ἀσύγκριτα μοιρασμένο, σὰ μιὰ ζυγὴ ζυγὴ ψυχούλα, σὰν ἓνα χι-
μῶγελο διπλὸ καὶ σὰν ἓνα διδυμὸν δνείρο. Ὁ ἥλιος χαϊρότανε νὰ τοὺς βλέπῃ ἀπὸ ψηλά, τὸ φεγγάρι ἀ-

νανε καὶ ἔπαψε ὁ δεινὸς ὁ κίντυνος τοῦ χειμῶνα, εἴτε σὰν τὴν πλάγιαζε, εἴτε σὰ συγύριζε τὴν κάμερή τῆς καὶ τὰ διάφορα ἐργαλεῖα ἡ γιαντριά, εἴτε σὰν καθότανε σὲ πῶδια τοῦ κρεββατιοῦ, σιμά τῆς, εἴχανε ὦρα γιὰ κουβέντες. Καὶ αἱ κουβέντες ἀρχίζανε λίγο λίγο νὰ παίρνουνε καινούριο δρόμο ἀναμεταξύ τους. Ὁ Ἀντρέας μέσα τοῦ ζούσε μέσα τοῦ ζούσε καὶ ἡ Ὀλία. Δὲ συνήθιζε νὰ μιλῇ κανενὸς γιὰ τὰ πε-
ρασμένα μὴτε καὶ γιὰ τὸ τί ἐξακολουθοῦσε νὰ τοῦ εἶναι ἡ Ὀλία του. Ἡ Κατινούλα, προτοῦ ἀβρῶσθῇ καὶ ἐρχότανε ταχτικά τὸ πρῶτ νὰ σκουπίσῃ, νὰ συγυρίσῃ τὸ ἐργαστήρι τῆς τὸ μονάκριβο, δὲ σκια-
ζότανε διόλου νὰ τοῦ ἀναφέρῃ γιὰ τὴν Κυρία, ὅταν ἔβρισκε τίποτις, λόγου χάρι, ποὺ νὰ τᾶλλαξε θέσις ὁ Ἀντρέας. Ὁ Ἀντρέας ἀκούγε, χωρὶς νὰ ποικριθῇ, καὶ ἐννοίει ἡ Κατινούλα πῶς εἶπαι ἔπρεπε, ἀπὸ σέ-
βας. Μιὰ μέρα, σὲν ἀρχὴ ἄρχῃ, μερικὸς μῆνες, τρεῖς, ἀφοῦ πέθανε ἡ Ὀλία καὶ γυρίσανε στὸ Πα-
ρίσι ἀπὸ τὸ ξοχικὸ τους, παράγγειλε μὲ σκοπὸ τῆς Κατινούλας νὰ μὴν πολυπασπατέβῃ, νὰ μὴν τρέβῃ μὲ τὸ παραπάνω τὸ γραφειοῦδάκι τῆς Κυρίας. Ἡ-
ξερε γιὰ ποῖο λόγο. Εἶχε στάξῃ λιγάκι βουλοκερί ἀπάνω σὲν κατιφέ ποὺ σκέπαζε τὸ γραφειοῦδάκι καὶ δὲν ἤθελε νὰ φύγουνε οἱ δυὸ τρεῖς σταλαματιές μὲ τὸ πάστρεμα. Ἡ Κατινούλα μας ὅμως ἤξερε κά-
τι καὶ ἀπὸ τῆς. Ἀπὸ κάποιο λυπητερό προαίστημα καὶ πειδὴς ὁ Ἀντρέας εἶτανε τόσο ταχτικός, ἡ Ὀλία εἶπε τότες τῆς Κατινούλας πῶς πρὶ ὕστερις ἂν ὁ Κύριος χρειαστῇ τὸ γραφειοῦδάκι, πῶς σωστὸ νὰ βάλουνε φρέσκο ἀλέκιστο κατιφέ. Μὲ τρεμάμενη

ναγάλλιαζε ἀπάνω σὲ ξανθὰ μαλλιά τους καὶ τὰ περιβόλια μεθοῦσαν ἀπ' τίς μυρωδιές στὸ πέρασμά τους. Μονάχα ὁ γέρος ὁ Θεὸς, σὰν ἔσκυβε καὶ τοὺς καμάωνε ἀπ' τὰ οὐράνια, μετανοοῦσε ποὺ εἶχε χω-
ρίσει μιὰ ψυχὴ σὲ δυὸ κομμάτια καὶ πάλι θάμαζε τὸ θάμα τοῦ στῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς καλосύνῃς τὸ ξαναταίριασμα.

Ὁ Πέτρος καὶ ἡ Μαρία εἶχανε μιὰ ψυχὴ Κ' ἡ ψυχὴ τους εἶχε ἓνα φῶς. Καὶ τὸ φῶς τῶν οὐρανῶν ἔμπαινε καὶ πλημμύριζε τὰ δυὸ κομμάτια τους ἀπὸ ἓνα παρὰθυρο. Γιατί ὁ Πέτρος ἦτανε τυφλὸς καὶ ἡ Μαρία εἶχε δυὸ μεγάλα, καταγάλανα μάτια σὰν τὸ χρῶμα τοῦρανοῦ καὶ σὰν τὸ χρῶμα τοῦ νεροῦ κάτω ἀπ' τὸ φεγγάρι καὶ σὰν τὸ χρῶμα τῶν γαλαζίων πετρα-
διῶν ποὺ βγαίνουν ἀπ' τὰ σκοτεινὰ βάθια τῆς γῆς. Καὶ γι' αὐτὸ τὰ μάτια τῆς Μαρίας λάμπανε τὸ ἴδιον μέσα στὸ φῶς καὶ μέσα στὸ σκοτάδι. Κι ὁ Πέ-
τρος ἔβλεπε μὲ τὰ μάτια τῆς Μαρίας καὶ ποτὲ τοῦ δὲν παραπονέθηκε γιὰ τὰ δικά του μάτια, γιατί ποτὲ δὲν κατάλαβε τὸ στερεὸ τους καὶ γιατί ἡ ψυ-
χὴ τοῦ ἦτανε πάντα πλημμυρισμένη ἀπὸ φῶς. Τὸ φῶς τῶν οὐρανῶν ἔμπαινε στὶς δυὸ ψυχούλες ἀπ' τὸ ἴδιον παρὰθυρο.

Δὲν ἦτανε ὁμορφιά στὸν κόσμον, ποὺ δὲν τὴν ἤ-
ξερε ὁ Πέτρος. Αὐγὴν-αὐγὴν μόλις ἀνοίγανε τὰ μά-
τια τους, τὰ δυὸ τους μεγάλα καταγάλανα μάτια, χεροπισπτοὶ πέρνανε τοὺς καμπους καὶ τάκρογιαλῖα. Περνοῦσαν ἀπ' τὰνθισμένα περιβόλια, βρέχανε τὰ πόδια τους στὶς ἀμμουδιές, τρυπῶννε στοὺς ἥσιους τῶν λαγκαδιῶν, παρκαλωναν σὰ κατσικάρια στὶς ψηλὲς κορφές καὶ ζαπλώναν τὰ κομμάτια τους νὰ ξε-
κουραστοῦν μέσα σὲ ξανθὰ τὰ πτάχια τοῦ κάμ-
που. Κι ὅλο βλέπανε, καὶ ὅλο βλέπανε τίς ὁμορ-
φιές τοῦ κόσμου μὲ τὰ δυὸ μεγάλα καταγάλανα μά-
τια τους καὶ ποτὲ δὲ χόρταιναν.

*

Τὰ μάτια τοῦ Πέτρου ἦτανε γλυκὰ βουλοκεμένα, σὰ νὰ τὰ χρῶναι πάντα ἓνα ὁμορφόμορφο. Καὶ δὲν ἦτανε θάμα σὲ τὴ γῆς ποὺ δὲν τῶνθιζε ὁ Πέτρος, δὲν ἦτανε φῶς, δὲν ἦτανε χρῶμα, δὲν ἦτανε χάρι καὶ ὁμορφιά ποὺ δὲν τὸ γινώριζε. Ἡξερε πῶς προβάλει ὁ χρυσὸς ὁ ἥλιος ἀπ' τὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ καὶ πῶς ροδίζουνε οἱ πλαγιές καὶ οἱ κάμποι καὶ πῶς ντύ-

φωνή, τὸ ξεμυστερέφτηκε τότες τὸ κορίτσι στὸν Ἀν-
τρέα. Ὁ φίλος ψυχόκειστὰς τοῦ συλλογιότανε καὶ νὰ μὴν τὸ κρύψουμε, ψυχόκειστὰς τοῦ κιάλας γε-
λοῦσε. Τοῦ ἔχαινε συχνὰ τοῦ καημένου νὰ γελοῦσε μὲ τὴν πεθαμμένη, ὅπως καὶ σὰ ζοῦσε, ἀφοῦ γιὰ πε-
θαμμένη δὲν τὴν εἶχε. Ἰσως καὶ νὰ τὴν περγελοῦσε μαργιόλικα ποὺ ἀπὸ ἀποσπείζα φάνεται ἔφησε βουλο-
κερί νὰ στάξῃ, ἐνῶ σφαλνοῦσε τὸν πλίκον, καὶ τῶ-
ρα φανταζότανε πῶς ὁ Ἀντρέας τῆς δὲ θὰ φύλα-
γε ὁρθοπεφτικὰ τὰ παρκαμικά τῆς θυμητάρια. Ὁχι! Ὁχι! Ὁχι! Θὰ μείνουνε οἱ σταλαματιές. θὰ τίς ἀγγίξῃ, θὰ τίς χαδέβῃ μὲ τὰ δαχτυλά του, νὰ θάρρῃ πῶς σήμερα σήμερα πέσανε ἀπὸ τὸ χερσὶ τῆς. Κόινθησε τὸ κεφάλι καὶ ἀπάντησε ἡσυχὰ τῆς Κατινούλας.

«Ναί, κατόπι βλέπουμε».

Μὰ τὸ κατόπι δὲν ἦρθε ποτὲ τοῦ. Χρόνια καὶ χρόνια περᾶσανε ταμνοδὶχ γιὰ τὸν κατιφέ. Ἀξα-
φνα, τὸ καλοκαίρι ἐκεῖνο, ἀφότου τὴν πῆγε κάτω στὸν κισσὸ, ἀφότου δηλαδὴ συνέδεσε πρὶ στενὰ στὸ λογιόμο τοῦ τὴν Κατινούλα μὲ τὴν Ὀλία, σκέφτη-
κε πῶς θὰ τῆς δώσῃ πρῶτο θάρρος ἀκόμη, ἂν τῆς μιλήσῃ πρὶ ἀνοιχτόκαρδα γιὰ τὴν Κυρία τῆς τὴ λατρεμένη. Συνάμα—πῶς μπορούσε ἀλλιῶς;—τῆς μιλοῦσε καὶ γιὰ τὸν ἐκπρὸς τοῦ, γιὰ τὴ δικὴν τοῦ τὴ λατρεία, γιὰ τὸ καθημερινὸ τᾶφιέρωμά τῆς ζή-
σης τοῦ στῆν Ὀλίαν. Θυμῆθηκε τότες καὶ τὸ βουλο-
κερί.

(ἀκολουθεῖ)